

KRISTOVA VÔĽA

KATOLÍCKA MRAVOUKA PRE ŠKOLY
A SÚKROMNÚ POTREBU

NAPÍŠAL
VILIAM TOWER

podľa III. vydania pôvodiny poslovenčil
IGNÁC OBROKTA

TRNAVA 1941

NÁKLADOM URBÁNEK A SPOL. V TRNAVE

Poznámka digitalizátora

Pri digitalizácii boli zachované archaizmy a starší pravopis.

Errata prosím hláste na [peter.e.butora\(zavin.\)gmail.com](mailto:peter.e.butora(zavin.)gmail.com)

Verzia úpravy: 1.0 z 29. marca 2020

O. A. M. D. G.

Vydavateľstvo tradičnej katolíckej literatúry
Svätého Cypriána Kartáginského

V. T. K. R. S. C. K.

NIHIL OBSTAT.

Mons. Geysa Szücsy,
Censor dioec.

Nr. 740/1941.

IMPRIMATUR.

Tyrnaviae, die 11. Februarii 1941.

Mons. Josephus Minárik,
vicarius generalis.

Poznámka: Povinná látka obsažená je v otázkach a odpovediach. Vysvetlivky a doplnky sú na prečítanie.

Tlačou Kníhtlačiarne Urbánek a spol. v Trnave.

NAJHLAVNEJŠIE PRAVIDLO NÁŠHO ŽIVOTA.

1. Ktoré je najhlavnejšie pravidlo nášho života?

Aby sme žili podľa vôle Boha, ktorému ďakujeme za svoj život.

Náš život teda správny je vtedy, keď sa v ňom uskutočnia vôľa a úmysel Boha: sláva Božia a naša blaženosť: »Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!« (Luk. 2, 14.) Aj prvé dve prosby Otčenáša takto znejú: »Posväť sa meno tvoje« (sláva Božia) a »Príď kráľovstvo tvoje« (naša blaženosť). »Kto činí vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesách, ten vojde do kráľovstva nebeského.« (Slová Pána Ježiša: Mat. 7. 21.)

Lásku k správneému životu a dobrovoľné jeho cvičenie menujeme mravnosťou. A toho, kto kráča po ceste správneho života, menujeme mravným človekom.

Mravnosť je premenením viery na život, jej vykvitnutím a ovocím.

2. Či môžeme byť bez viery mravnými?

Veľmi zriedka a len v prípadoch menších pokušení.

Len Boh vie zaistiť vládu mravnosti, lebo a) on je nad každým, nad sudcom i obžalovaným, nad pánom i sluhom, nad bohatým i chudobným, nad kráľom i poddaným; b) lebo Boh pozná nielen naše

vonkajšie skutky, ale aj naše najtajnejšie myšlienky a city a berie nás pre ne na zodpovednosť; c) lebo jeho zmýliť, podplatiť, alebo pred ním utiecť nemožno.

Každá iná mravná autorita môže vychádzať len z najvyššej autority Božej.

»Kde by zašli ľudia bez viery? Pre jednu hrušku vraždili by jeden druhého« — povedal Napoleon.

Svetoznámy továrnik Krupp na smrteľnej posteli toto povedal svojmu synovi: »Synu môj, kto nemá viery, tomu never ani ty!«

Takzvaná laická poctivosť bez viery kryje len zdanlivosť poctivosti. Nieкто v očiach ľudí môže byť tým najpoctivejším človekom, v skutočnosti však je azda tým najväčším podliakom, skrytým otrokom zločinov. Vzdelanosť bez viery len úskočnejšie a prefikanejšie vymýšľa a zakrýva hriech.

Ani svetský zákon nemôže nahradiť náboženstvo. »Zákon je pavučinou: muchu chytí, ale osy z nej vyletia.« (Merežkovský.) Zákon prenasleduje len dokázateľný zločin, popri ňom však môžu bujniť zlá myšlienka a žiadosť, prudkosť a vášeň, hlavné to štyri pramene hriechu.

3. Ktorá viera hlása najdokonalejšiu mravnosť?

Pravá viera Kristova, ači viera katolícka.

Mravouka katolíckej viery tak prevyšuje mravouky ostatných náboženstiev alebo mravouku krehkého človeka, ako prevyšuje svetlo a teplota slnka umelé pramene svetla. Hľa:

a) mravouka katolíckeho náboženstva nespočíva na ľudskom mienení, na rozkazujúcom slove veľkej osobnosti, na rozhodnutiach alebo hlasovej väčšine

---

---

schôdzi strán, ale na Najvyššej Autorite, ktorá s váhou bezpodmienečnej istoty vyhlasuje: »Ja som cesta, pravda a život!« (Ev. sv. Jána.)

b) V katolíckej mravouke Boh žiada od nás mravný život nie ako od nádenníkov, ale ako od svojich dietok, ktoré ho ctia a milujú ako svojho Otca.

c) Katolícke náboženstvo dáva k mravnému životu mohutnú a dokonalú pohnútku a príčinu: lásku Božiu, lásku bližného a večnú blaženosť. Láska povznáša službu Božiu v ochotnú, vznešenú, dobrovoľnú a oblažujúcu službu. Láska a nádej na večnú odmenu pomôžu nám, prevedú nás cez pukušenia, cez ťažkosti a obeť mravného života.

d) Mravouka katolíckeho náboženstva nie je chladnou teóriou, ani požadovaním nemožných vecí; ona všetko, čo od nás žiada, aj ukáže, ba aj stelesní v Kristovi, ako v živom a najdokonalejšom ideále, ďalej aj vo svätých, ktorí Kristom Pánom žiadaný stupeň svätosti dosiahli.

e) K nasledovaniu Krista katolícka viera vo sviatostiach dáva aj účinné, nadprirodzené prostriedky.

f) Mravouka katolíckeho náboženstva je taká vznešená, že jej stupňovanie nie je možné. »Buďte dokonalí — povedal Pán Ježiš — ako i váš Otec nebeský je dokonalý!« (Mat. 5, 48.)

g) Pán Ježiš sa aj postaral o to, aby jeho mravouka ostala nezmenená. Preto založil Cirkev.

Jednotlivé kvapky mora môžu sa meniť, jeho vlny víchor môže rozvíriť, ale more samo ostáva na svojom mieste a nemení sa. Tak aj jednotliví členovia Cirkvi môžu sa mýliť a odchyliť od dobrých mravov, ale Cirkev sama, ako Kristova ustanovizeň

a hlásateľka jeho učenia, do konca sveta bez omylu a váhania bude ochraňovať a hlásať učenie svojho Majstra. V Cirkvi sv. Kristus Pán hovorí k nám: »Ja som s vami po všetky dni, až do skončenia sveta.« (Mat. 28, 20.) »A brány pekelné ju nepremôžu!« (Mat. 16, 18.)

h) Štatistiky dokazujú, že proti vymieraniu národov, proti epidémii samovrážd a proti manželským rozlukám katolícka viera bojuje najúspešnejšie.

4. Z Čoho poznáme vôľu Božiu?

Zo zákonov Božích a z hlasu svojho svedomia.

Pravidlá správneho počínania a chovania menujeme zákonom. Najhlavnejšie a najvšeobecnejšie mravné zákony Boh ako by »vypísal do našich srdcí«. (Rím. 2, 14—15.) Tieto zdravý rozum spozná sám. Napr. že medzi dobrom a zlom je rozdiel, alebo že božstvo musíme uctievať, že dieťa musí rodičov poslúchať atď.

Tento, do nášho srdca vpísaný zákon menujeme aj prírodným zákonom. Okrem tohto je ešte taký zákon, ktorý nám Boh zjavením výslovne oznámil. Preto tento zákon menujeme zjaveným zákonom. (Zjavený zákon potrebný je, lebo: a) prírodný zákon nie je vo všetkom ustálený a preto naša ku zlu náklonná povaha a vášeň prírodný zákon v mnoho prekrútila alebo znetvorila; napr. našly sa úrady, ktoré krvnú pomstu považovali za prípustnú; b) autorita zjavených zákonov Božích je väčšia, teda dôraznejšia a účinnejšia.)

A naopak, nebolo by dôstojné Boha, aby aj stále sa meniace a najpodrobnejšie pomery ľudského

---

spolužitia on upravoval rozličnými zákonmi a nariadeniami. Preto Boh zjavil len najhlavnejšie a večne platné zákony, kým ostatné sveril Cirkvi sv. a štátu. Tieto dve ustanovizne v mene Božom môžu vynášať záväzné zákony.

Kristus Pán týmito slovami dal Cirkvi sv. moc na vynášanie zákonov: »Čo sviažete na zemi, bude sviazané na nebi; a čo rozviažete na zemi, bude rozviazané aj na nebi«, a »Keď ani Cirkev neposlúchne: Maj sa ako pohan a mýtnik«. (Mat. 18, 17—18.)

»Lebo nieto vrchnosti, iba od Boha, ale ktoré sú, od Boha sú sriadené.« (Rím. 13, 1—2.)

Cirkevné a štátne zákony oproti zjaveným zákonom menujeme ľudskými zákonmi. Ľudské zákony však zaväzujú len vtedy, keď sa neprotivia ani zákonom prírodným, ani zjaveným Božím zákonom. Ak ľudia nariadia, alebo zakazujú niečo takého, čo je proti vôli Božej, vtedy Boha treba poslúchať: »Viac treba poslúchať Boha, ako ľudí.« (Skutky ap. 5, 29.)

5. Ako menujeme desať najhlavnejších zákonov Božích?

Desiatimi Božimi prikázaniami.

Desať Božích prikázaní je mimoriadnym dobrodením nášho Otca nebeského. Je požehnaním pre jednotlivcov, pre národy a pre celé ľudstvo. Desať Božích prikázaní totižto určuje také povinnosti, ktoré sú potrebné k udržaniu ľudskej spoločnosti, k bezpečnosti jednotlivcov, k slobode a k duševnému a telesnému blahu.

Desať Božích prikázaní Boh nedal pre jeden ľud alebo národ, ale každému človekovi všetkých čias a

prispôobil ich k potrebám ľudskej prirodzenosti. Odtiaľ je, že vedia riadiť mravné potreby všetkých ľudí v každom čase. Preto aj Kristus Pán potvrdil Desať Božích prikázaní: »Neprišiel som zákon zrušiť, ale splniť.« (Mat. 5, 17.)

Desať Božích prikázaní je takým veľkým dobrodením Boha, že každý rok zvláštnym sviatkom by sme sa mu mali za ne poďakovať.

Vojny, vnútro i zahraničnopolitické nešťastia, spoločenské nedostatky, hromadná bieda a iné veľké nespravodlivosti sú odtiaľ, že ľudia Desať Božích prikázaní nerešpektujú.

Preto my, katolíci, Desať Božích prikázaní nielen odriekame, ale na prejavenie našej hlbokkej povďačnosti a vďaky sa ich aj pomodlíme.

I. BOŽIE PRIKÁZANIE.

„Ja som Pán Boh tvoj, nemaj iných bohov predou mnou, aby si sa im klaňal!“

6. Čo si žiada Boh v prvom prikázaní?

Aby sme ho ctili a klaňali sa mu ako svojmu najvyššiemu Pánovi.

O nábožnej viere, ako podmienke klaňania sa Bohu, sme už hovorili. (Vid': »Pravda Kristova«, I. časť.)

Svoj pomer k svojmu najvyššiemu Pánovi vyjadrujeme modlitbou.

7. Čo robíme, keď sa modlime?

So svätým úmyslom hovoríme k Bohu (alebo svätým).

K Bohu hovoríme preto, aby sme ho a) oslavovali, b) jemu vďaky vzdávali, c) od neho niečo prosili, alebo d) aby sme ho usmierili.

Modliť sa je našou povinnosťou, lebo to Boh rozkázal; ale je to spolu aj poctou a veľkou oblažujúcou milosťou, že hocikedy a hocikde môžeme k svojmu najvyššiemu Pánovi prehovoriť.

Boh síce aj bez našej modlitby pozná naše potreby, jednako však žiada našu modlitbu. Týmto Boh z jednej čiastky udržuje v nás vedomie našej závislosti od neho, z druhej čiastky jeho milosť takto nepovažujeme za nejakú samozrejmu, alebo patriacu nám vec.

Nielen za seba sa modlime, ale aj za iných. Tak máme sa modliť za svojich rodičov, za cirkevných a

svetských predstavených (za pápeža, biskupa, duchovného otca, prezidenta, zákonodarcov), za svojich dobrodincov (katechéta, učiteľa, veliteľa, majstra, gazdu, lekára, služobníkov, pri cestovaní za sprievodcu vlaku atď.), potom za obrátenie hriešnikov, za úspech misií, za zomrelých.

Nielen vtedy hľadaj Boha, keď potreba, bôľ, alebo nešťastie vynúti z teba volanie o pomoc, ale i vtedy, keď sa ti dobre vedie a keď sa tvoje žiadosti splnia!

Najdokonalejšou slovnou modlitbou je Otčenáš, lebo túto nás sám Pán Ježiš naučil, ako aj preto, lebo obsahuje v sebe všetko, čo tu na zemi i za hrobom potrebujeme.

Jedným druhom modlitby je takzvaná rozjímavá modlitba, alebo — krátko — rozjímanie. To pozostáva v tom, že o náboženských pravdách rozjímame. (Napr. o živote Pána Ježiša, o jeho utrpení, smrti, o súde, večnom živote.) Cieľom rozjímania je, aby ono v našej duši vzbudilo spasiteľné myšlienky a rozhodnutia.

8. Kedy môžeme dúfať, že Boh našu modlitbu vypočuje?

Keď sa za spasiteľnú vec dobre modlíme.

Len za spasiteľnú vec sa smieme modliť, ač i za niečo také, čo je na slávu Božiu a na spásu duše našej a duše iných.

Môžeme prosiť aj pozemské dobrá (napr. zdravie, blahobyt, požehnanie a úspech na našu prácu, na dobrý úmysel, za šťastné manželstvo, oslobodenie od nešťastia atď.), ak je to nie na újmu našej duše, alebo na škodu iných.

Za zlé, hriešne veci (napr. aby sme sa na svojom

---

nepriateľovi mohli vypomstiť) na nijaký prípad nesmieme sa modliť.

Modlime sa dobre, čiže:

a) Pobožne, ači usilujme sa modliť pozorne a bez úmyselnej roztržitosti. Neúmyselná roztržitosť nech nás neznepokojuje, za to nemôžeme.

b) Modlime sa pokorne, ači vo vedomí svojej nehodnosti (ako biblický mýtnik v chráme).

c) S vytrvalosťou. Sv. Monika 18 rokov sa modlila za obrátenie svojho poblúdeného syna. Naoko márne. Ale Boh potom tým zjavnejšie odmenil jej vytrvalosť: jej syn stal sa jedným z najväčších svätcov Cirkvi.

d) S dôverou a s odovzdaním do vôle Božej. Keď sa za spasiteľnú vec dobre modlíme, Boh nás iste vypočuje. Pán Ježiš povedal: »Veru, veru, povedám vám: Keď budete pýtať niečo od svojho Otca v mojom mene, dá vám.« (Ján 16, 23.)

Pravda, môže sa stať, že niečo takého pýtame od Boha, čo svojím úbohým rozumom považujeme za spasiteľné, ale Všemohúci vie, že by nám to bolo na škodu. V takomto prípade dobre nám urobí tým, že nedá nám to, čo pýtame, ale namiesto toho dá nám iné, čo nám slúži na osoh.

Spomenutá sv. Monika aj o to prosila vrúcne Boha, aby jej syna nepustil do Itálie, kam sa sberal: obávala sa oň, že sa tam ešte väčšmi spustí. Avšak Augustín jednako odcestoval do Itálie, a hľa, práve tu sa obrátil.

Nie nadarmo nás učil Pán Ježiš modliť sa takto: »Buď vôľa tvoja«. Pán Ježiš na Olivovej hore na prahu svojich pretrpkých utrpení tiež takto sa modlil: »Otče, ak chceš, prenes tento kalich od mňa (totiž kalich utrpenia a smrti); avšak nie moja

vôľa, ale tvoja nech sa stane.« (Luk. 22, 42.)

Pravda, je jasné, že vypočutie našej modlitby závisí od toho, či sme si to zaslúžili. »Pán ďaleko je od zlých, ale modlitbu spravodlivého vypočuje«, — hovorí Písmo sv.

Sila modlitby sa stupňuje, keď sa ju modlíme spoločne s inými (Např. v kostole, v rodine, sprievode.) Pán Ježiš povedal: »Kde sú dvaja alebo traja shromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi.« (Mat. 18, 20.)

9. Kto sa prehrešuje proti prvému Božiemu prikázaniu?

Kto:

1. sa o svoju vieru nestará;
2. kto proti svojej viere hovorí alebo koná;
3. svoju vieru zaprie;
4. je modloslužobníkom alebo verí v poverách.

1. O svoju vieru nestará sa ten, kto sa nemodlí, kto do kostola nechodí, svoju veľkonočnú sv. spoveď a sv. prijímanie zamešká, katolícke hnutia a spolky nepodporuje, katolíckych slávností sa nezúčastňuje a ani svojim nedovolí zúčastniť sa ich; koho osud Cirkvi, náboženstva a cirkevných ustanovení nezaujímá, kto číta knihy a časopisy nekatolíckeho smeru, kto objednáva, alebo podporuje takéto (svojimi článkami a oznamami).

Čítanie protináboženských časopisov alebo kníh je hriech. I tvoj pozemský otec by ti zazlieval, keby si sa spolčoval, priatelil s jeho nepriateľmi a peniazmi podporoval týchto. A veru protikresťanská tlač je nepriateľom Božím; stálym čítaním takejto

tlače denne sa spolčuješ s nepriateľom Boha a svojej viery a tohto nepriateľa ešte i hmotne napomáhaš.

Avšak nielen protináboženské, ale aj takzvané bezfarebné knihy oslabujú našu vieru. Tlač takéhoto druhu neškodí natoľko tým, čo napíše, ako skôr tým, čo zamlčí.

Poriadny katolík len katolícke noviny predpláca! Aj niektoré »náboženské« knihy a časopisy sú protikatolícke. Takéto rozširujú rozličné cirkvičky (»sekty«), ako napr. baptisti, adventisti, sobotári, Armáda spásy atď. Podobne aj anglickí protestanti rozširujú v rozličných rečiach biblie s mylným textom. Takéto nábožensky zafarbené, ale nekatolícke, alebo protikatolícke knihy možno poznať po tom, že na ich titulných stránkach niet overenia katolíckej cirkevnej vrchnosti (biskupstvo, provincialát). (»Imprimatur«.)

2. Proti prvému Božiemu prikázaniu hreší ten, kto sa z náboženstva alebo z nábožného človeka vysmieva; kto poburuje (»podpichuje«) proti Bohu, náboženstvu, proti Cirkvi a jej ustanovizniám.

3. Neobyčajne ťažký hriech spácha ten, kto svoju vieru zaprie. Priamo ju zaprie ten, kto z Cirkvi vystúpi a prejde do niektorej sekty.

Kresťan-katolík zaprie svoju vieru, náboženstvo a Cirkev, keď s inovercom uzavrie manželstvo tak, že predchádzajúcou smluvou (reverzom) nezaistí svojim budúcim dieťam katolícku vieru. (Spôsob reverzu viď Tower: »Kristova pravda«, str. 107—108.) Kto svoje dieťa nechá vychovávať vo falošnej viere, spácha proti večnému spaseniu jeho duše strašný hriech, ktorý pre jeho následky neskoršie sotva bude môcť napraviť.

Ešte väčší hriech spácha ten katolík, tá katolíčka, kto pre snúbenicu alebo snúbenca (či už z lásky alebo hmotných záujmov) opustí svoju vieru a prestúpi na vieru inú.

4. Modloslužobníctvo medzi katolíkmi dnes sa už v užšom slova smysle neobjavuje. Avšak, žiaľbohu, tým častejšie sa objavuje modloslužobníctvo v širšom slova smysle, keď totižto niekto kvôli inému zaprie alebo zanedbá svoju vieru. Tento iný môže byť osoba, peniaze, zamestnanie alebo vášň. (Opilstvo, smilstvo atď.)

Okrem Boha na nikoho a na nič iného nevzťahujeme slovo: »zbožnosť«. (Nehovorme teda: »Zbožňujem prírodu«, »zbožňujem tanec«, »zbožňujem vás« a podobne.)

10. Kto hreší poverou?

Kto si o niečom, bez všetkého podkladu, myslí to, že mu prinesie šťastie alebo nešťastie.

Napr. kto od ďatelinového štvorlístku dúfa šťastie, od č. 13 sa trasie, lebo myslí, že mu prinesie nešťastie.

Povera je hlúposť a znetvorenie viery. Povera vlúdi sa do duše človeka tam, kde pravá viera bola vytisnutá. »Vyhoď vieru cez dvere, oknom vlezie ti povera.«

Človek nemôže byť bez viery. Alebo verí Bohu a Cirkvi (ktorá sa vo veciach viery a mravov nemôže mýliť!), alebo verí v sile konskej podkovy a zavádzaní čítať-písať nevediacej vykladačke karát, zlodejskej Cigánke. Skutočne, neverci sú veľmi poverčiví! Čo všetko uveria, aby nemuseli veriť Bohu!

Istým druhom povery je takzvané vyvolávanie duchov, alebo špiritizmus. Tak menujeme to úsilie, aby sme spojenie hľadali s dušou zosnulého a aby sme sa touto cestou dozvedeli o záhadných veciach.

Sú totižto ľudia, ktorí tvrdia, že podarilo sa im nadviazať styk s umretými, ktorí vraj rozličným znamením, ako napr. klopaním, hýbaním stola, svetelnými zjavmi atď. sa ozývajú, alebo odpovedajú na dané otázky.

Čo povie na to zdravý rozum a veda?

Pri posudzovaní takzvaných špiritistických zjavov sú tri možnosti, vlastne tieto trojakým spôsobom sa usilujú vysvetliť.

Podľa prvého vysvetlenia tieto zjavy majú prirodzenú príčinu; napr. pri pohybovaní sa stola tento pohne sa silou, vychádzajúcou zo spoločného rytmického bitia pulzu rúk. (Tak ako i to najmenšie dieťa môže zazvoniť na veľkom zvone, ak povraz rytmicky poťahuje.)

Druhé vysvetlenie zjav pri vyvolávaní duchov pripisuje podvodu, klamstvu. Táto mienka opiera sa na odhalenie klamstiev mnohých svetoznámych vyvolávačov duchov (t. j. médií). Týmto kratší- dlhší čas darilo sa zavádzať širokú verejnosť, ba aj známych učencov, univerzitných profesorov (Lombroso, Schrenck-Notzing), až napokon podarilo sa ich podvod odhaliť.

Tretie vysvetlenie prijíma možnosť styku s duchmi, avšak tvrdí, že v špiritistických zjavoch neohlasujú sa duše zomrelých, ale diabol. Toto vysvetlenie totižto usudzuje, že nedôstojným by bolo Boha i duší, aby sa tieto klopaním alebo inými smiešnymi zjavmi ohlásily. Okrem toho tieto prejavy často sú v protive nielen s vierou a slušnosťou, ale

veľa ráz aj samé si protirečia.

Dnes všetky tieto tri mienky majú svojich prívržencov. Najnovšie do popredia dostáva sa mienenie, že špiritizmus je obyčajný podvod.

Cirkev katolícka nepristúpila ani k jednej z týchto mienok, ale svojim veriacim zakazuje vyvolávanie duchov a brať účasť na špiritistických schôdzkach (seansách).

Zákaz Cirkvi sv. odôvodňujú tri príčiny:

a) Písmo sv. čo najrozhodnejšie zakazuje vyvolávanie duchov (III. Mojž. 20, 6 a V. 18, 11);

b) mnohí vyvolávači duchov prišli do smutného položenía (šialenstvo, nervové choroby, nervové záchvaty, náboženské poblúdenie);

c) výroky tých údajných duchov často sa priedily katolíckej vierouke a mravouke.

11. Či uctievanie svätých je v protive s klaňaním sa Bohu?

Nie, lebo vo svätých uctieваме najvernejších sluhov Božích.

Svätí sú najkrajšími výtvormi Božích rúk; z nich žiariace svetlo božskej milosti odráža sa nazad na Boha, na darcu milostí, na veľkého umelca duší.

Každý národ uctí svojich živých i mŕtvych velikášov a hrdinov. Aj Cirkev uctieva svätých, ktorí sú náboženskými veľduchmi a hrdinami ctností, oslávení priatelía Boží, naše žiariace vzory a naši orodovníci.

Svätcom je vlastne každý človek, ktorý je v stave posväcujúcej milosti, ako aj ten, koho duša už po smrti účastná je večnej blaženosti.

Vo zvláštnom smysle jednako tých menujeme

---

svätými, o životnej svätosti ktorých Cirkev sv. vydá verejné svedectvo a ktorých aj úradne nám postavila zo vzory. O týchto hovoríme, že Cirkev ich »vyhlásila za svätých«.

Avšak nie vyhlásenie činí niekoho svätým. Svätcom môže sa stať každý len sám, s milosťou Božou. Vyhlásenie za svätého je len dodatočné, úradné zistenie toho, že dotýčny svätý vôľu Božiu uskutočnil najvýtečnejším spôsobom a v stupni, ktorý ďaleko prevyšuje priemer.

Boh svätých už za ich života alebo po ich smrti vyznačil zázrakmi a týmto ich úctu sám potvrdil.

Svätí môžu orodovať za nás u Boha. Keď Mojžiš mohol orodovať za svoj ľud, Abrahám za Sodomčanov, sv. Pavol za svojich veriacich a veriaci zasa za sv. Pavla (ako to mnohé miesta Písma sv. dokazujú), o koľko viacej môžu za nás orodovať oslávené duše. (Kol. 1, 9 a 4, 3, I. Tes. 1, 2 a I. 5, 25 a II. 3, 1 a I. Tim. 2, 1 a Žid. 13, 18.)

12. Koho uctievame zo svätých najviac?

Preblahoslavenú Pannu Máriu.

Prvý, kto Preblahoslavenú Pannu uctil, bol sám Boh. Prvá kapitola Písma sv. Nového zákona hovorí o Panne Márii a o zvláštnej milosti Pána Boha oproti nej. (Luk. 1, 26.) Boh sám poslal k Panne Márii anjela, ktorý ju pozdravil tak, ako človeka ešte nepozdravili: »Milosti plná!« a »Požehnaná si medzi ženami«. A Písmo sv. o Alžbete, pozdravujúcej Preblahoslavenú Pannu, takto hovorí: »Alžbeta bola naplnená duchom. I zvolala veľkým hlasom a riekla: Požehnaná ty medzi ženami.« Hľa, teda Alžbeta nie sama od seba, ale na povzbudenie Ducha sv.

pozdravuje takto Pannu Máriu.

Pannu Máriu aj Matkou Božou menujeme. Nie preto, že by Bohu, ako takému mohla byť matkou, ale preto, že syn Máriin je nielen človek, ale aj Boh. Preto Preblahoslavenej Panne nad všetkých svätých patrí zvláštna úcta. Pravda, ako ostatným svätým, ani Panne Márii sa nesmieme »kľaňať«, lebo ona je len tvorom a klaňanie prináleží len Bohu.¹

13. Či smieme uctievať obrazy, sochy a relikvie (pozostatky) svätých?

Nielen smieme, ale aj patrí sa.

Všetky národy všetkých čias nakreslili, do pomníka vtesaly podobu svojich veľikášov; po nich pomenovali mestá, ulice, budovy. Každý národ v úctivosti má, zákonom chráni svoju zástavu, erb, hymnu. Aj my sami s akou úzkostlivosťou opatrujeme fotografiu, pamätné predmety (relikvie) našej matky, dieťaťa, súrodenca. Tým viacej teda máme uctievať obrazy, sochy a relikvie svätých. Keď sa pred obrazmi, sochami svätých modlíme, nemodlíme sa k obrazu, ale k tomu, koho ten obraz alebo socha znázorňuje a v obraze a soche neuctievame hmotu, ale toho, na koho nás upomínajú.

Úctu relikvií v mnohých prípadoch sám Boh potvrdil. Na dotyk mŕtveho tela Elizeovho umrelý vstal z mŕtvych. (IV. Kr. 13, 21.) Na dotknutie rúcha sv. Pavla uzdravení boli chorí (Sk. ap. 19, 12) a

---

¹ My, Slováci, zvlášť máme uctievať Matku Božiu, Sedembolestnú Pannu Máriu, pod ochranu ktorej sme odporúčali seba i svoju drahú vlasť. Sedembolestná Panna Mária je patrónkou Slovenska a Slovákov. (Pozn. prekl.)

podobné zázraky učinil Boh i s pozostatkami mnohých iných svätých.

Najväčšia úcta patrí krížu so sochou ukrižovaného Spasiteľa.

Obrazy tvojho príbytku verne odzrkadľujú tvoju dušu.

II. BOŽIE PRIKÁZANIE.

„Nevyslovuj meno Božie nadarmo.“

14. Čo žiada Boh v druhom prikázaní?

Aby sme Boha len z vážnej príčiny a s patričnou úctou spomenuli.

Boh je taký veľký a vznešený, že ešte i jeho meno musíme ctíť a bez vážnej príčiny a bez patričnej úcty ani vysloviť ho nesmieme. Vážnu príčinu k tomu, aby sme meno Božie vyslovili, alebo na Boha sa odvolávali, je: modlitba, dovolená prísaha a sľub.

15. Kedy smieme prisahať?

Ak to nadriadené vrchnosti alebo vážny záujem vyžaduje.

Prísahou totiž Boha voláme za svedka k tomu, že pravdu hovoríme, alebo že niektorý svoj sľub chceme dodržať. Ani pozemského kráľa neslobodno bez mimoriadne vážnej príčiny volať svedčiť, tým menej teda Boha, Kráľa kráľov. K prísahe dostatočnou príčinou je, keď to cirkevná alebo svetská vrchnosť žiada. Napr. Cirkev (pri uzavretí manželstva), súd (pri svedkoch), vojsko (pri vojenskej prísahe). Ale neúctivosťou oproti Bohu, teda hriechom je, keď na každú maličkosť prisaháme. »Kto často prisahá, ten mnoho lže!« (Balzac.)

Boh môže svedčiť len pri pravde. Preto, kto prisahá na nepravdu, prehrešuje sa falošnou prísahou, ktorá je ťažkým hriechom. Falošne prisahajúci ako by nútiť chcel Boha k tomu, aby

---

svedčil pri nepravde. Podobné tomuto je zrušenie prísahy, keď niekto nedodrží to, na čo sa svätou prísahou zaviazal.

Osnova prísahy zvykla byť takáto: »Prísahám na živého Boha«, »Boh mi je svedkom«, »Na moju dušu« alebo »Tak mi Pán Boh pomáhaj!« Pri úradnej prísaha tri prvé prsty našej pravice zvykli sme zdvihnúť (odvolávanie sa na Boha v troch osobách) a ľavú ruku kladieme si na srdce, na znak nášho čistého úmyslu.

Prísaha, skladaná na hriešne veci, je neplatná a tak tú nielen že netreba, ale ani neslobodno dodržať. (Např. ak sa niekto zaprisahal, že sa na svojom spolublížnom vypomstí.)

16. O kom hovoríme, že skladá sľub?

Kto Bohu niečo dobrého sľúbi pod následkom ťažkého hriechu.

Svoj sľub bezpodmienečne musíme dodržať. Kto nechce urobiť to, čo Bohu pod ťarchou hriechu sľúbil, hreší. Preto ľahkomyseľne alebo prenáhľene nikdy neskladajme sľub, ale skôr vyžiadajme si radu od nášho duchovného otca. Podobne vyžiadajme si jeho radu i vtedy, keď dodržanie sľubu z nepredvídaných príčin stalo sa nemožným alebo stretá sa s veľkými ťažkosťami.

17. Kto sa prehrešuje zlorečením?

Kto z hriešneho popudu vysloví mena Božie alebo meno jeho svätých.

Ľudia najčastejšie zlorečia v hneve, alebo preto, aby svojmu hnevu dali tak väčší dôraz. Avšak môže sa stať, že niekto nie z hnevu, ale s hriešnym úmyslom zlorečí, např. v továrňach, dielňach na

sužovanie nábožných, alebo preto, že si na tento hriech navykol. Zlorečenie je hriechom, nech už vychádza z hociakej príčiny.

Zlorečenie (zahrešenie): a) poukazuje na drzú povahu; b) je najhlúpejším hriechom, lebo z každého iného hriechu máme aspoň aký-taký ošoh (napr. pri krádeži ukradnutá vec), ale zo zlorečenia nemáme nijakého ošohu, len premnoho duševnej škody. Zlorečením Božie požehnanie odháňame od seba.

Zlorečením svoje zásluhy, získané modlitbou a dobrými skutkami, ako by vyhodíme do povetria. Rádio nás učí, že vyslovené slovo sa vo vesmíre ďalej vlní a že jeho vlnenie nemá konca. Keď ty Bohu zlorečíš, tvoje zlorečenie naplní vesmír a tento ako zápach nakazí, znesvätí v každom smere svet. Neraz hriešny zvyk zlorečenia je príčinou ťažkých úderov.

Nie je poľahčujúcou okolnosťou, ba skôr priťažujúcou, keď sa zlorečenie v hriechu zakorenilo v zlozvyk. »Zvyk treba premôcť zvykom.« (Kempis.) Ani hnev nie je výhovorkou k zlorečeniu. Ak teba niekto v hneve urazí, alebo udrie, ani ty neprijmeš jeho hnev ako ospravedlnenie.

Potrestaj sa za každým zlorečením a s pomocou milosti Božej chytro si odvykneš od tohto mrzkého hriechu. V mnohých krajinách zlorečenie stíhané je svetským zákonom.

Dobrý kresťan nielenže nikdy nezlorečí, ale ešte i bolí jeho dušu, keď iného počuje zlorečiť.

Zlorečeniu podobným ale celkom iným hriechom je zlorečenie Bohu a preklínanie. Zlorečením Bohu hreší ten, kto o Bohu, sviatostiach, svätých alebo o náboženstve potupne hovorí. A preklínaním hreší

ten, kto v zlosti alebo pomste telesnú alebo duševnú skazu svoláva na seba alebo na iného.

III. BOŽIE PRIKÁZANIE.

„Pamätaj, aby si deň sviatočný svätzil!“

18. Ako plníme tretie prikázanie Božie?

Tak, že v nedeľu omšu sv. počúvame a od roboty všedných dní sa zdržiavame.

Poriadok a rozumné zadelenie vyžaduje, aby sme svoje významnejšie skutky vykonali v určenom čase. (Na poludnie obedujeme, v noci odpočívame, 1. januára začíname občiansky, v jeseni školský rok atď.) Tak aj Pán Boh ustanovil v týždni jeden deň, aby sme tento zvláštnym spôsobom na jeho slávu, v prospech našej duše a odpočinku tela zasvätili. Dôstojným zasvätením tohto dňa za svojho najvyššieho Pána vyznávame Boha, ktorý má právo rozhodovať nad naším časom a našou prácou.

V Starom zákone za deň Pánov uctievali sobotu, apoštolovia však namiesto soboty nedeľu vyznačili za deň Pánov, lebo Pán Ježiš v tento deň vstal z mŕtvych a v tento deň soslal Ducha sv.

Pán tretie prikázanie dal v Starom zákone, kedy ešte nebola omša sv. Jednako však už aj v Starom zákone obetovali obety, ba prednášanie obety (okrem mohamedánov a protestantov) v každom čase, u každého národa a u každej viery bolo preukázaním najhlavnejšej bohoslužby. Aj Cirkev sv. najhlavnejším prejavom bohoslužby chce zasvätiť deň Pánov. Preto žiada, aby veriaci boli v nedeľu prítomní na omši sv. Nad omšu sv. niet dôstojnejšej, dokonalejšej a pre našu dušu osožnejšej bohoslužby.

Preto omšu sv. nenahradí ani jednoduchá návšteva kostola, kedy sa tu neobetuje omša sv., a nenahradia ju ani iné obrady (nešpory, litánie). Kto omšu sv. bez vážnej príčiny vymešká, ťažko hreší. Ospravedlňujúcou príčinou môže byť choroba, ošetrovanie chorých, neodkladná práca, záväzná úradná služba (napr. železničiarska), veľká vzdialenosť. Podobne ospravedlnením je aj to, keď v závislom pomere sa nachádzajúci tovariš, robotník, vojak, pomocnica v domácnosti atď. chce ísť na omšu svätú, aj si pýta na to povolenie, ale jeho gazda, majster, veliteľ a nadriadený mu to zakáže. Ak je takýto zákaz častý alebo stály, obráťme sa o radu k duchovnému otcovi alebo farárovi. Len k takému zamestnávateľovi vstúp do služby, u ktorého nedeľnú omšu sv. a odpočinok máš zabezpečený.

»Po troch veciach poznám dobrého katolíka: podľa jeho nedele, veľkonočnej sv. spovedi a jeho obľúbených novín.« (P. Ábel.)

Od počúvania nedeľnej omše sv. nech ťa neodťahuje ani šport, ani výlet, ani dlhé spanie. »Boh nemôže byť druhoradým programom!« (Prohászka.) Pán Boh zo 168 hodín týždňa len jednu žiada pre seba a aj tú by si mu odoprel?

K správne mu počúvaniu omše sv. patrí, aby sme a) na celej omši sv. boli prítomní. Kto z vlastnej viny zamešká hlavné častky omše sv. (obetovanie, premenenie, prijímanie), spácha smrteľný hriech. (O troch hlavných častiach omše sv. viď: »Kristova pravda«, 121. otázka.) A kto na hl. častiach omše sv. je síce prítomný, ale z vlastnej viny prišiel na omšu sv. neskoro, alebo skôr odíde, spácha všedný hriech. b) Omše svätej zúčastníme sa pozorne a nábožne. c) Keď to od nás závisí, vždy sa

zúčastnime takej omše sv., pri ktorej je aj kázeň. Keď Pán nariadil svojim kňazom, aby hlásali slovo Božie (Marek 16, 15), tým spolu zaviazal aj veriacich, aby slovo Božie počúvali. »Kto je z Boha, počúva slová Božie.« (Ján 8. 47.) Cirkev sv. na počúvanie kázne len preto nedala zvláštny prikaz, lebo dávnejšie kázeň vždy bola za omše sv. (medzi omšou sv.).

Otázka: Či zadosť urobíme svojej povinnosti ohľadom počúvania nedeľnejšej omše sv., keď ju počúvame cez rádio? Nie, lebo Cirkev sv. na omši sv. žiada opravdivú prítomnosť, ako je Pán Ježiš skutočne prítomný v omši sv. pod spôsobom chleba a vína. Ale zasa pre tých, ktorí z oprávnenej príčiny (choroba, veľká vzdialenosť atď.) nemôžu ísť do kostola, je radné, aby aspoň cez rádio počúvali omšu sv. a katolícku kázeň.

Nekatolícke bohoslužby a vieroučné prednášky nie je dovolené počúvať ani cez rádio; totižto odvracajúce náuky ľahko nás môžu pomýliť a do našich duší zasiahť pochybnosti, keďže práve vtedy alebo dodatočne s katolíckej strany nedostali sme vysvetlenie alebo posilnenie v našej viere. Tak kniha prírody ako aj Božia kniha (Písmo sv.) rovnako zakazujú ohrožovanie našej viery. »Kto miluje nebezpečenstvo, zahynie v ňom« — hovorí Písmo sv.

Vzdajme Bohu vďaky za jeho tretí prikaz, ktorý je veľkým požehnaním od nášho Pána. Tretie prikázanie prostred hučania strojov, dymu tovarenských komínov, medzi prachom dielni a v životnom shone ukazuje k nebu, prebudí v nás dôstojnosť a práva dietok Božích, poskytuje nám odpočinok a zabezpečuje slobodu. Otcom dáva možnosť, aby aj svojim rodinám mohli venovať svoj čas, aby sa bez shonu mohli tešiť v nevinnom

---

úsmeve svojich dietok a aby mohli požívať blahodarné, okrievajúce teplo domova.

Posvätný ráz nedele a jej odpočinok stupňuje dobrú vôľu, jasnou robí náladu a tým zvyšuje radosť do roboty a hospodársku silu celého národa.

Aj zákaz všedných, služobníckych prác, ktoré sú v nedeľu zakázané, ukazuje, že Pán v prvom rade tých chce ochrániť, ktorí sú v službe a závislom pomere, aby zamestnávateľa nevyužívali ich pracovnú schopnosť nad mieru a aby nezneužívali toto jediné bohatstvo chudobných. »Pán oslobodí chudobného od zámožného, chudobného, ktorý nemal pomocníka.« (Žalm 71, 12.) Ba čo viacej, nedeľa pozdvihne chudobného k najbohatšiemu, ba až k Pánovi pánov, k Bohu, lebo všetkých veriacich farnosti shromaždí v dome Pánovom, duše spojí v spoločnú rodinu, v ktorej prestáva spoločenská nerovnosť a pod požehnaním prítomnosti Kristovej všetci sú povznášaní na dietky Božie a na bratov Kristových.

Avšak nedeľa je dobrodením nielen pre chudobných, ale aj pre ľudí v každom postavení a v každom veku, ako aj pre vlasť a pre spoločnosť ľudskú. Nedeľa totižto kriesi a upevňuje sväzky rodín, ktoré sú základmi vlasti a ľudskej spoločnosti. Nedeľa upomína nás na náš vyšší cieľ, na hodnotu našej duše a tým odťahuje nás od zlého, od hriechu a od nízkości. Kardinál Peter Pázmány povedal: »Kde sú kostoly prázdne, tam sú plné väznice.« Na súťaži istých francúzskych novín, prečo je vo väzniciach viacej mužských ako žien, vypísanú odmenu vyhrala táto odpoveď: »Preto je vo väzeniach viacej mužských ako žien, lebo v kostoloch je menej mužských ako žien.«

19. Ktoré sú takzvané každodenné práce?

Tie telesné práce, ktoré sa konajú obyčajne pre každodenné živobytie.

Sem patria práce sluhov, robotníkov, remeselníkov, obchodníkov a roľníkov.

Každodenné práce v nedeľu neslobodno vykonávať, ani iným nechať konať. Ak niekto v nedeľu dlhší čas pracuje (napr. 3 hodiny), ťažko zhréši; kratšie trvajúcou prácou spácha všedný hriech. Zamestnávateľa povinní sú svojim zamestnancom dať nedeľňajší odpočinok a umožniť im v nedeľu počúvanie omše sv. V nedeľu len v týchto prípadoch možno služobnícke práce konať:

a) Ak práca slúži na chválu Božiu a v iný deň ju nemožno vykonať; napr. ťahanie mečov pri organe, ozdobovanie stánkov na Božie Telo.

b) Ak je práca nevyhnutne potrebná. Sem patria ku každodennému živobytíu potrebné práce (varenie, upratúvanie, kŕmenie dobytky), nevynechateľné verejné a úradné práce (ako dozorná, policajná služba, tiež žandárska, nemocničná a apatekárska služba, osvetľovanie mesta, obce, služba pri železnici, električkách, autobusoch atď.) a tie práce, ktoré vyžadujú odvrátenie niektorého nebezpečenstva. (Napri. pri požiari, povodni.)

c) Keď od pracovného zákazu dostaneme oslobodenie. Nielen pápež a biskup, ale vo vážnych prípadoch aj farár môže oslobodiť od pracovného zákazu. Napríklad, keď v čas žatvy po celý týždeň prší a len v nedeľu sa vyjasní. V takomto a podobných prípadoch treba sa s dôverou obrátiť k duchovnému pastierovi. Keď pracujeme s jeho povolením, naše svedomie môže byť spokojné.

Medzi každodenné práce nepatrí takzvaná duševná práca, ani vtedy nie, keď ju konáme pre živobytie. Takýmito duševnými prácami sú: čítanie, písanie, učenie, hudba, kreslenie, maľovanie, ba aj také telesné práce, ktoré sme nezvykli považovať za prácu; napr. prechádzka, výlet, mierny šport (bez zameškania omše sv.).

Pracovný zákaz tretieho príkazu je už natoľko prirodzený, že (okrem Číňanov) dnes na celom svete, aj u pohanov, po šesťdňovom pracovnom čase siedmy deň sa odpočíva. Francúzska revolúcia desiaty deň ustanovila za deň odpočinku, ale čoskoro zahanbene musela ustúpiť a vrátiť sa k siedmemu dňu. Lipský prof. Dr. Niemeyer mnohými pokusmi dokázal, že odpočinok po šesťdňovom pracovnom čase je zo životného ohľadu najcieľuprimeranejším šetrením sily. Ba vykázal, že toto pravidlo vzťahuje sa aj na zvieratá. (Dobrý Boh nežiadal bez príčiny od Židov, aby siedmy deň i zvieratá nechali odpočívať.)

Nedeľňajší odpočinok je príležitosťou aj na ušľachtilú zábavu. Ňou okrejeme, ona vyvolá v nás radosť, vzpružnosť našej duše, zaženie väčšie-menšie všedné starosti a do našej duše vleje jas. Sám Pán Ježiš zúčastnil sa svadby v Káne a prijal od iných pozvania na hostinu. Otec márnotrátneho syna pripravil hostinu s hudbou. Ba u starokresťanov po bohoslužbách vždy nasledovali takzvané »hody lásky«.

Ale aj v zábave dodržme mieru! Zábava je ako soľ, ktorá je potrebná do jedla, ktoré od malej dávky soli stáva sa chutným, pri väčšej dávke však stáva sa už nepoživateľným. Každá zábava a veselenie nech sú primerané stavu, veku, pohlaviu, pomeru a majetkovým okolnostiam účastníka.

Nedeľu znesväcuje a preto je aj zakázaná taká zábava, ktorá nie je dôstojná pre kresťana a ktorá býva prameňom rozličných nerestí. Takouto zábavou je napríklad po celý deň vysadávať v krčme, nočné hulákanie, nemierne požívanie liehových nápojov, opíjanie sa, hazardné hry, prehnany šport. Takéto zábavy snižujú nedeľu na deň diabla a hriechu.

V smysle cirkevného zákona Advent a Veľký pôst je zakázaný čas, v ktorom usporiadanie každej hlučnej zábavy a účasť na nej nie sú dovolené. Pod hlučnou zábavou treba rozumieť zábavy pri muzike, tanečné zábavy alebo veselice s hudbou. Pod hlučnou zábavou teda netreba rozumieť hudbu samú, ani priateľskú schôdzku alebo počestnú návštevu, ale prepínanie oboch týchto.

V zakázanom čase možno sa zúčastniť koncertu, kde je ušľachtilá hudba. Podobne aj na spoločných obedoch, večerách (banketoch), ak sú tieto nie spojené s tanečnou a hlučnou zábavou.

Nezabúdajme, že veľký pôst začína sa Popolečnou stredou, teda po polnoci fašiangového utorka je už veľkopôstny čas. Tí, čo hlučnú zábavu v tento deň pretiahnu aj po polnoci, porušia zákon o Veľkom pôste.

20. Ktoré dni musíme zasvätiť práve tak, ako nedeľu?

Povinné sviatky Cirkvi sv.

Sviatky Starého zákona ustanovil sám Pán a dodržiaval ich aj sám Pán Ježiš. Aj Cirkev sv. na základe práva, daného jej Pánom, ustanovila sviatky. Pán Ježiš povedal apoštolom a ich nástupcom: »Čo sviažete na zemi, bude sviazané aj

na nebi« (Mat. 18, 18) a »Kto vás počúva, mňa počúva, a kto vami pohŕda, mnou pohŕda« (Luk. 10, 16) a napokon: »Keď ani Cirkev neposlúchne: Maj sa ako pohan a mýtnik«. (Mat. 18, 17.) Povinné sviatky Cirkvi sv. sú tieto:

a) Sviatky Pána: Vianoce (deň narodenia Pána: 25. dec.); Pomenovanie Pána (ači Nový rok: 1. januára); Troch kráľov (6. januára); Veľkonočná nedeľa; Nanebovstúpenie Krista Pána; Turíčna nedeľa (príchod Ducha sv.); Božie Telo (sviatok najsv. Sviatosti oltárnej).

b) Sviatky Preblahoslavenej Panny Márie: Nepoškvrnené Počatie Panny Márie (8. decembra) a Nanebovzatie P. Márie (deň smrti Panny Márie: 15. augusta).

c) Sviatky svätých: Petra a Pavla (29. júna) a sviatok Všetkých svätých (1. novembra).

Okrem týchto povinných sviatkov sú ešte takzvané »nepovinné sviatky«, ktoré Cirkev sv. práve tak zasväťí v kostole ako povinné sviatky, ale v ktoré neviaže nás k poslúchaniu omše sv. a nezakazuje nám každodenné práce. Takýmito sviatkami sú: sviatok sv. Štefana mučeníka (druhý deň Vianoc), druhý deň veľkonočný a turíčny, Očisťovanie P. Márie (obetovanie Pána Ježiša v chráme 2. febr.), Zvestovanie P. Márie (25. marca), Narodenie P. Márie (8. sept.), Cyrila a Metoda (náš národný sviatok: 5. júla — pozn. prekl.) a sviatky patrónov (»hody, odpust«).

Kalendáre vyznačujú, ktoré sú povinné a nepovinné sviatky.

IV. BOŽIE PRIKÁZANIE.

„Cti otca svojho i matku svoju!“

21. Čo žiada Boh vo štvrtom prikázaní?

Aby sme svojich rodičov a predstavených ctili a boli im poslušní.

Štvrté prikázanie je veľkým Božím dobrodením. Toto prikázanie je obrancom ctnosti, poslušnosti a zásady autority, je teda udržiavateľom rodinného, spoločenského a štátneho poriadku i pokoja. IV. prikázanie je však najväčším ochrancom a obrancom aj pokoja rodinnej svätyne a rodinnej spolupatričnosti. A vieme, že rodiny sú základnými kameňmi, bunkami štátu a spoločnosti. Od sily, húževnatosti, neskazenosti rodín závisí sila, budúcnosť a blaho celej spoločnosti a národa. A zasa bez zásady autority rodinu zničila by rozvrátenosť, neporiadok, bezhlavosť, rozháranosť, neistota a strhla by tak do skazy spoločnosť a štát.

22. Aké povinnosti majú deti oproti rodičom?

Lásku a povďačnosť, úctu a poslušnosť.

Rodičia sú nám tu na zemi zástupcami Božími a najväčšími dobrodincami. Preto milujme svojich rodičov; ich ani slovom ani skutkom neurazme. Získajme im čo najviacej radosti a buďme im do ich i našej smrti povďační. Keď starnú, pozláťme im sklon života. »Synu! — hovorí Písmo sv. — maj starosť o svojho otca v jeho starobe a nezarmúť ho v živote!« (Sirach 3, 14.) Modlime sa za svojich rodičov

za ich života i po smrti. Najkrajší príklad úcty a lásky oproti rodičom dal Pán Ježiš v nazaretskom dome.

Ctime svojich rodičov ešte i vtedy, keď vidíme v nich chybu, ako uctieваме aj kríž, či je ten zo zlata alebo zo spráchnivelého dreva. Malé chyby stratia sa popri tých premnohých starostiach a láske, ktorými nás rodičia obsypali. — »Cti otca svojho i matku svoju!« — toto je prvé prikázanie so zasľúbením: »aby ti dobre bolo a aby si dlho živý bol na zemi«. (Ef. 6, 2—3.) — »Prekliaty nech je, kto nectí svojho otca a matku!« (V. Mojž. 27, 16.)

A zas rodičia povinní sú starať sa o pozemské a večné dobrá svojich dietok, ich slovom a svojim príkladom nábožne vychovávať a nad nimi bedliť. Rodičia nech svoje dietky nerozsmazávajú, ale s láskou a rozhodnosťou, dobrotou a dôslednosťou nech ich pripravujú na skúšky ich budúceho života. Život rodičov nech je živým príkladom pre dietky. (Spoločná modlitba, spoločné navštevovanie kostola, spoločné sv. prijímanie, striezlivý život. Obrazy v ich príbytku, knižnica!) Katolícky rodič len do katolíckej školy nech posieľa svoje dietky. Ťažký hriech spácha ten rodič, ktorý svoje dieťa necháva vychovávať v škole, ktorá je nebezpečná pre jeho vieru a duševné spasenie.

Popri našej pozemskej matke nezabúdajme na svoju duševnú matku, na Cirkev sv. Milujme aj túto matku, ktorá po 2000 rokov toľko trpela a stále trpí; matku, ktorá má toľké milióny svätých a mučeníkov. Ona je tou, ktorá nám vo sviatosti stavu manželského postlala a posvätila kolísku; ktorá sotvaže sme sa narodili, materinským mliekom svojich sviatostí nás živila. Ona nás učí na najhlavnejšie pravdy, vlieva nádej do našej duše a

verne nás sprevádza svojou láskou, počnúc od svätého krstu po celý náš život až do našej smrti; po náš hrob, ba aj za ten. Cirkev sv. je tou matkou, ktorá nám chce len dobre a všemožne nás chce urobiť šťastnými. Cirkev sv. je tu na zemi ostalou živou, požeňavajúcou, upravujúcou, napomínajúcou a chrániacou pravcou na nebesá vstúpeného Krista Pána! Buď povďačný a úctivý oproti tejto zázračnej matke! (O Cirkvi sv. viď: »Kristova pravda«, III. časť.) Cirkevnú obec a jej orgány napomáhajme a v jej práci aj sami majme účasť.

Štvrtý príkaz spomína otca a matku, ale k tomuto príkazu zaraďujeme aj povinnú úctu oproti predstaveným.

Kto sú predstavení? Ktorých na právnom podklade postavili nad nás s rozkazujúcim a zakazujúcim právom. Toto právo chráni sám Boh. »Každá duša nech je poddaná vyšším vrchnostiam, lebo nieto vrchnosti, iba od Boha, ale ktoré sú, od Boha sú zriadené. A tak kto sa protiví vrchnosti, Božiemu zriadeniu sa protiví.« (Rím. 13, 1-2.) Našimi predstavenými teda sú:

a) V náboženských veciach sluhovia Cirkvi: pápež, biskup, duchovný otec. (O týchto sme už hovorili: »Kristova pravda«, 56., 57. a 135. otázka.)

b) V národnom a spoločenskom živote hlava štátu (prezident, kráľ, ríšsky správca) a iné orgány ústavného spravovania (župan, okresný náčelník, mešťanosta, starosta, notár atď.).

c) V rodine naši rodičia a zástupcovia týchto, napr. naši pestúni, tuteur, učiteľ, pri vojsku veliteľ.

d) V súkromnom živote náš zamestnávateľ (gazda, správca, majster) alebo zástupcovia týchto

(palier, vedúci, tovariš, dozorca atď.).

Skúšobným kameňom, idúcim spolu s úctou, patriacou rodičom a predstaveným, je poslušnosť.

Jemná, šľachetná duša okrem rodičov a predstavených uctieva všetko, čo je mravnou alebo prvotriednou hodnotou. Tak uctieva najmä svojich spolublížnych, dobrodincov a starších ľudí, uctieva dom Boží (pred ním zdvihne klobúk, vojak zasalutuje, žena sa prežehná), národnú zástavu, na ulici uctí policajta, na vlaku, električke sprievodcu, ctí statočné presvedčenie iných, krásne zvyky, pamiatku hrdinov. »Všetkých ctiteľ!« (I. Petr. 2, 17.) »Neúctivosť je nevychovanosť.« (Príslovie.)

23. Aké sú povinnosti zamestnancov oproti zamestnávateľovi?

- a) Úcta a poslušnosť;
- b) svedomitosť a statočná práca.

Zamestnanec nech je oproti svojmu zamestnávateľovi úctivý, zdvorilý, úprimný, verný, poslušný a ochotný. Nech myslí na to, že aj on chce byť majstrom a zamestnávateľom! Nech je v práci svedomitý, usilovný a spoľahlivý. Nech napomáha a chráni záujmy svojho zamestnávateľa. Nech si nenamýšľa, že len on má starosti, ťažkosti, bôle.

Zamestnanci aj medzi sebou nech v pokoji nažívajú. Nech sa vzájomne ctia, vážia jeden druhého a napomáhajú. Ak vznikne medzi nimi rozpor, ktorý sami nevedia medzi sebou rýchle urovnať, nech sa obrátia k svojmu spoločnému pánovi.

O svedomitej a statočnej práci viď poznámky [45. otázky](#).

Zamestnanci hrešia, keď sú oproti svojim

predstaveným neslušní, drzí, hlavatí alebo hubatí. Toto je ešte aj v tom prípade zakázané, keby sa im bez pochyby stala krivda. Nech neupadnú do tej istej chyby, ktorá bola na nich spáchaná. Liekom ublíženia nie je urážka, pomsta a trucovitosť, ale spravodlivosť a láska. Preto však zamestnanec v prípade vážnejšej krivdy plným právom a s dôverou môže sa obrátiť k svojim rodičom alebo patričným vrchnostiam. Takouto patričnou vrchnosťou napr. pri učňoch je v meste remeselnícke združenie, na vidieku okresný náčelník. Hriechom proti zamestnávateľovi môže byť ešte zastavenie práce alebo štrajk (stávk), vylučovanie z práce (bojkot), amerikanizovanie alebo sabotáž.

Štrajk je spoločné usnesenie zamestnancov, že u niektorého zamestnávateľa zastavia prácu. — Štrajk môže byť zakázaný alebo oprávnený! Zakázaný, keď: a) vyvolaný je zo zlého úmyslu (napr. z pomsty, cieľom poburovania); b) keď sa pri ňom upotrebia hriechne prostriedky (napr. ničenie), keď zastavenie práce so stránky prácu zastaviacich je porušením spravodlivej zmluvy; d) keď štrajkom celku zaviníme škodu (napríklad štrajk pri žatve, vodovodoch, elektrárnach alebo pri železnici).

Naproti tomu oprávnený a povolený je štrajk oproti zamestnávateľovi, keď: a) požiadavky zamestnancov sú bezpochyby spravodlivé a stoja v pomere s nepríjemnými následkami, idúcimi so štrajkom (núdza robotníckych rodín, strata času) a keď okrem toho b) zamestnanci vyčerpali už všetky ostatné pokojné a zákonité prostriedky v záujme svojej pravdy, ale bezvýsledne; c) keď je aspoň aká-taká nádej, že štrajk bude mať úspech.

Vylúčenie z podnikania alebo bojkot je spoločným usnesením, že u niekoho nepracujú

---

alebo nenakupujú. (Zvrhnutím bojkotu je, keď ho už používa robotník proti robotníkovi, ktorého nepripustí pracovať.)

Bojkot je len vtedy dovolený, keď je vyvolaný zo spravodlivej príčiny a keď sa nechytí nedovolených prostriedkov. (Násilie, ťažké vyhrážanie, vydieračstvo.)

Keď je bojkot vyvolaný z nespravodlivej príčiny (napr. z nenávisť, pomsty, protináboženskej alebo protištátnej demonštrácie), tak je to hriech, spáchaný proti láske k bližnému a proti spravodlivosti.

Vylúčením z podnikania trestali najprv akéhosi anglického hospodárskeho úradníka Boycotta (r. 1880); odtiaľto má toto vylúčenie svoje meno.

Vyvolávateľov zakázaného štrajku a bezprávneho vylúčenia z práce aj svetský zákon trestá.

Amerikanizovanie je schválne spomaľovanie práce robotníkov a tým obmedzovanie ich výkonnosti, aby týmto zamestnávateľa prinútili k plneniu svojich požiadavok. Amerikanizovanie je slabším druhom štrajku.

Sabotovanie (sabotage, č. sabotáž) je úmyselné poškodzovanie pracovných prostriedkov (strojov) a tým spomalenie práce. Sabotáž je v každom prípade zakázaná, ba previnilec povinný je nahradiť i škodu (tak vo svedomí ako aj zo stanoviska svetského zákona).

24. Aké povinnosti má zamestnávateľ oproti svojim zamestnancom?

Láskavosť, dobrý príklad a presné vyplácanie mzdy.

Štvrté prikázanie nezaväzuje len podriadeného, ale aj zamestnávateľa.

Zamestnávateelia povinní sú starať sa o telesné i duševné dobro svojich podriadených, mzdu presne im vyplácať, na vykonávanie náboženských povinností povoliť im čas (poslúchanie omše sv., spoveď a sv. prijímanie). Ďalšou povinnosťou zamestnávateľa je predchádzať dobrým príkladom, od pokušenia a príležitosti ku hriechu ich chrániť (krčma, kino, podozrivé známosti s iným pohlavím), pred bezprávím ich ochrániť. A vôbec zamestnávateľ nech je svojim zamestnancom smerodajcom a vychovávateľom a v nešťastí nech ich napomáha nielen slovom, ale aj skutkom.

Ťažký hriech pácha zamestnávateľ, keď so svojimi zamestnancami neľudsky zachádza, alebo keď ich v prípade choroby bez pomoci prepustí, ba do neba volajúci hriech spácha, keď im spravodlivú mzdu nevyplatí, alebo keď im — či už pod falošnou zámenkou, alebo pod titulom škody, zavinenej bez ich chyby — niečo zo mzdy stiahne. Zamestnávateľ ťažko hreší, keď svojich zamestnancov necháva hladovať alebo keď im nepovolí primeraný denný odpočinok. Aj vtedy hreší, keď predpisy ohľadom bezpečnosti života sebeckou krátkozrakosťou zanedbá.

Zvláštne povinnosti zamestnávateľov oproti tovarišom: Každého nového tovariša treba hneď prihlásiť do remeselníckeho združenia a do nemocenskej pokladnice a pri odchode treba ho vyhlásiť. Zamestnávateľ nech s tovarišom zachádza dobromyseľne a ľudsky. Nech sa chová k nemu ako k spolupracovníkovi a nech nevidí v ňom neprijemného cudzinca. Nech má k nemu dobré slovo. Pri staršom, zaslúžilejšom pomocníkovi nech

---

---

prehľadne menšie chyby, nedostatky, zábudlivosť. Medzi zamestnancami vzniklé spory nech šetrne urovná. Pomocníka pri jeho odchode nech spravodlivo a dobromyseľne kvalifikuje.

Zvláštne povinnosti zamestnávateľa oproti učňom: Zamestnávateľ môže učňa prijať len na základe učňovskej smluvy, ktorú treba uzavrieť pri prijatí a v dvoch exemplároch vyhotoviť pred priemyselnou komorou alebo remeselníckym združením. Zamestnávateľ povinný je body smluvy dodržiavať, napr. učňa zapísať do školy a povoliť mu jej navštevovanie, učňom evidenčnú knižku vidimovať. Každý učeň má i podľa zákona právo ísť v nedeľu a vo sviatok na omšu sv. a u zamestnávateľa zasa je povinnosťou, aby svojmu učňovi alebo zamestnancovi poskytol čas na služby Božie v nedeľu a vo sviatky. Zamestnávateľ nemá právo zadržať učňa od nedeľňajších služieb Božích pod výhovorkou súrnej práce.

Zamestnávateľ povinný je zadovážiť učňovi učebnice (aj náboženskú učebnicu) a učebné pomôcky i vtedy, keby sa na to rodič bol zaviazal. Povinnosťou zamestnávateľa je, aby učňa v jeho odbore vyučil. Radné je, aby všetky v záujme učňa ustálené dohodnutia pojaté boli do smluvy. Toto od mnohých nepríjemností ušetrí obe stránky.

Majster nech otcovsky zachádza so svojim učňom; menšie chyby (bojazlivosť, nezručnosť, nemotornosť) nech dobromyseľne prehľadne. Najmä prvú chybu nech nikdy neposudzuje prísne, ale nech ju odbaví primeraným napomenutím. Trest nech uplatní len vo vážnom prípade. Usilovnosť, ctnosti a dobré vlastnosti nech pochváli a odmení, lebo toto stupňuje dobrú vôľu a sebavedomie. Nakoľko možno, nech ho nikdy neodmení peniazmi,

lebo tieto učň môže prípadne minúť na maškrtu, tabak alebo na kino, ale nech odmeňuje šatstvom, bielizňou, dobrou knihou alebo predplatením dobrého časopisu. A vôbec zamestnávateľ nech sa rozepamätá na čas svojho učňovstva, čo mu vtedy padlo dobre a čo zle! Čo si vtedy chcel, aby tebe učinili, aj ty učiň iným.

Zvláštne povinnosti zamestnávateľa oproti zamestnancovi (sluhovi, slúžke) v domácnosti sú tie isté, čo oproti iným zamestnancom. Oproti zamestnancovi v našej domácnosti ešte väčšmi prejavujeme teplotu rodinnej lásky, lebo zamestnanca v domácnosti, alebo ako sa hovorievalo, sluhu a slúžku, kresťanský svetonáhľad považuje za člena rodiny.

25. Aké povinnosti máme oproti štátu?

- a) Lásku k vlasti;
- b) poslušnosť;
- c) platenie dane a vojenská služba;
- d) voliť dobrých poslancov.

Kým Cirkev sv. hľadá duševné a večné blaho človeka, zatiaľ cieľom štátu je to, aby zabezpečil pozemský a hmotný blahobyť svojich členov.

Štát, ku ktorému patríme, v ktorom sme sa narodili, za ktorý naši predkovia vylievali svoju krv, ktorý nás živí a pochová — je naša vlasť.

Láska k vlasti je predovšetkým prirodzeným citom a povinnosťou; vlastenectvo Boh vstúpil do našich srdc ako ideál. Ale okrem toho láske k vlasti učí nás aj príklad a učenie Pána Ježiša. Aj Pán Ježiš miloval svoju vlasť, svojím príkladom posvätil lásku k vlasti a aj vo vlastenectve stal sa božským

---

---

príkladom. Preto ani kresťanom nie je ten, kto nie je vlastencom. (Takzv. internacionáli veru nie sú nábožní.)²

Svoju vlasť máme milovať nielen slovami, ale aj skutkami a obeťami. Skutkami milujeme ju vtedy, keď striedavo žijeme, usilovne pracujeme, peniaze doma vydávame len na domáci tovar a len domáci tovar kupujeme. Cudzí tovar dobrý vlastenec kúpi len vtedy, keď podobného domáceho výrobku niet a keď tento nevyhnutne potrebuje.

Prehrešuje sa proti vlastenectvu, kto svoje role, majetok, dom, obchod ľahkomyselne predá do cudzích rúk, kto na zbytočnosti v cudzine troví svoje peniaze.

K obetavej láske k vlasti patrí aj znášanie štátnych tiarch, čiže platenie daní a vojenská služba.

Štát na vykonávanie premnohých úloh potrebuje peniaze, ktoré si z veľkej časti zadovažuje z daní svojich občanov. Pán Ježiš schvaľoval dane (Mat. 22, 21), ba aj on sám zaplatil na neho pripadajúcu daň z hlavy. (Mat. 17, 26.) Dane sú síce nepríjemnou ťarchou, ale zasa aj mnohé blaho

---

² Najmä my, Slováci, máme dosť príčin milovať svoju drahú, teraz už slobodnú, ale predtým po dlhé stáročia ťažko skúšanú a ujarmenú domovinu. Buďme hrdí na svoj kus zeme pod Tatrami, z ktorej vyšlo svetlo viery, prinesené sv. vierozvestovateľmi, Cyrilom a Metodom, nielen nám, ale aj našim susedom. Buďme hodní slobody, ktorú nám dobrotivý Boh dožičil a vzájomnou láskou, svornosťou, porozumením, napomáhaním sa a sebadôverou všemožne sa pričiňujme o to, aby v našej vlasti zavládla všestranná spokojnosť, aby ona bola pravým vzorom kresťanskej krajiny, v ktorej vládnu čisté, kresťanské mravy. (Poznámka prekladateľa.)

vyplýva z nich. (Školy, nemocnice, súdy, pošta, železnice, cesty, udržiavanie poriadku, verejná bezpečnosť atď.)

K peňažnej dani pristupuje aj takzvaná daň krvi, ači vojenská služba súcich mužov v pokoji i za vojny.

Cieľom vojska je ochrana vlasti od vnútorného i vonkajšieho nepriateľa. Vojak je ochranou národa, je štítom a strážcom jeho bezpečnosti. Vojak koná veľkú povinnosť, keď na národ valiace sa nebezpečenstvo chce odvrátiť, bojuje, zápasí aj s nebezpečenstvom svojho zdravia, telesnej celistvosti, ba aj s nebezpečenstvom svojho života.

Takéto povolanie je ťažké, takýto boj je tvrdý, spojený s obeťami, ale nech to stojí čokoľvek, musíme svojej povinnosti zadostučiniť, lebo národ našich otcov, matky, dietky, našu zem, majetok, poklady, česť, slobodu, život, nemôžeme nechať mučiť a hynúť. To vyžaduje podporujúca, pomáhajúca, milosrdná láska oproti národu, vystavenému útrapám, obavám a neistému osudu. »Nikto nemá väčšej lásky nad tú, keď kto položí svoj život zo svojich priateľov.« (Ján 15, 13.) Preto dobrý vojak statočne bojuje, zápasí za svoju vlasť, a keď aj padne, padne statočne, so slávou, a padne do rúk Boha, ktorý jeho obetavú lásku odmení.³⁾

---

³ My, Slováci-kresťania, nikdy sme nebojovali v službe tyranských úmyslov, v podmaňujúcom úsilí, z túžby po bohatstve, z chůtok bitkárskych, pre namyslené túžby, ani zo závidosti alebo preto, že sme žiadali cudzie. My sme vždy viedli boj na život a na smrť z oprávnenej sebaobrany, za našu slobodu, za náš život, za naše hranice, za naše kresťanstvo a v záujme svojej pravdy. (Poznámka prekladateľa.)

(O oprávnenosti vojny vid' poznámku [35. otázky.](#))

Najväčším hriechom proti vlasti je vlastizrada. Toto je podlosťou a nepoctivosťou nielen podľa úsudku ľudí, ale je to ťažkým hriechom aj pred Bohom. S vlastizradou totožné je vyzradenie vojenských tajností. Krajina preplnená je špiónmi, ktorí vyhľadávajú spoločnosť sdielnych ľudí, ľudí ľahkých mravov, aby od nich vylákali tajnosti. »Chráňme sa špiónov!«

Poslušní máme byť hlave štátu (kráľovi, prezidentovi, regentovi) a tým, ktorí v jeho mene spravujú štát.

Pre vlasť a Cirkev nevysloviteľne dôležitou vecou je voľba nábožných katolíckych poslancov (do parlamentu, župných a okresných zastupiteľstiev, do obecného zastupiteľstva). V každom kultúrnom štáte najväčšou pozemskou mocou je národné shromaždenie. Tu sa rozhoduje nad vecami, ktoré sú čo najužšie spojené s náboženstvom, mravmi, manželstvom, výchovou, školami atď. Preto každý volič ťažko je zaviazaný vo svojom svedomí, aby na takých kandidátov hlasoval, ktorí svoje náboženské a katolícke presvedčenie potvrdili svojím životom a skutkami a ktorí svoje presvedčenie aj verejne hlásajú. Ak máme voliť medzi stranami, voľme kandidáta takej strany, ktorá je zjavne katolíckeho rázu a ktorá je smelým ochrancom katolíckych, kresťanských vecí.

A keďže voliť môže len ten, kto je uvedený vo voličskom sozname, povinnosťou každého je starať sa o to, aby vo voličských soznamoch bol zapísaný. Voličský soznam zostavuje sa síce úradne, ale zo skúsenosti vieme, že pritom mnohých prehliadnu a nezapíšu do soznamu. Pred komisiu má sa právo

ustanoviť každý. Preto každý katolícky občan, ktorý má volebné právo, nech sa včas hlási pred patričnou komisiou, aby sa presvedčil, či je vo voličských soznamoch zapísaný. Proti katolíckej spoločnosti a proti svojej vlasti hreší ten, kto do voličských soznamov nenechá sa zapísať, lebo v osudnej chvíli svojim hlasom nemôže brániť spravodlivú vec.

26. Kedy nesmieme poslúchať svojich rodičov a predstavených?

Vtedy, keď nám hriešnu vec rozkazujú.

Kristus Pán povedal: »Kto miluje otca alebo matku viac, ako mňa, nie je mňa hodný« (Mat. 10, 37) — a sv. Peter povedal: »Viac treba poslúchať Boha, ako ľudí!« (Sk. ap. 5, 29.)

Nie sme povinní poslúchať svojich predstavených ešte v týchto troch prípadoch: a) Keď predstavený nežiada od nás síce hriešnu vec, ale keď nám dáva vo vysokom stupni neoprávnený a nedôstojný rozkaz; napr. keby od dieťaťa žiadal prácu ako od dospelého alebo od slabej slúžky ako od silného chlapa. b) Nemusíme poslúchnuť v takom, čo nespadá do okruhu práv predstaveného, napr. zamestnávateľ nemôže žiadať, aby zamestnanec proti svojmu presvedčeniu hlasoval na niekoho, ako aj štát nemôže žiadať, aby jeho občan zaprel svoju vieru. c) Nemusíme poslúchať tých, ktorí podľa práva a zákona nie sú našimi predstavenými. Napr. za komunizmu nie sme povinní poslúchať rozkazy komunistických veliteľov alebo robotník sociálny demokrat nie je povinný poslúchať takzvaného dôverníka.

V. BOŽIE PRIKÁZANIE.

„Nezabi!“

27. Čo žiada Boh v V. prikázaní?

To, aby sme chránili tak svoj ako aj iného telesný a duševný život.

Pán Ježiš zákaz V. príkazu Starého zákona zdokonalil a povzniesol na príkaz lásky.

28. Ako znie príkaz Pána Ježiša o láske k sebe a iným?

»Miluj bližného svojho, ako seba samého.«
(Marek 12, 31.)

Naším bližným je každý človek, či priateľ, či nepriateľ.

29. Kedy milujeme seba samých podľa úmyslu Božieho?

Keď sa lepšie staráme o spásu svojej duše, ako o pominuteľné pozemské dobrá.

Kristus Pán povedal: »Hľadajte najprv kráľovstvo Božie!« (Mat. 6, 33.) Aj v Otčenáši najprv duševné dobrá prosíme a len potom každodenný chlieb a zbavenie od pozemského zlého. O spásu svojej duše dostatočne staráme sa vtedy, keď sa usilujeme stále žiť v stave posväcujúcej milosti a napredovať po ceste ctností.

Smieme, ba aj našou povinnosťou je starať sa o svoje telo a o svoje pozemské potreby (zdravie, prameň živobytia, postavenie, česť, dobré meno), ale nad tieto nesmierne dôležitejšie je staranie sa o

spásu duše. Lebo keď dosiahneme večnú blaženosť, tým obsiahli sme najhlavnejší, večný cieľ svojho života. A naopak, keď spásu svojej duše zanedbávame, aj po najskvelejšom pozemskom živote nasledovať bude večná bezcieľnosť, zmýlenie cieľa a nešťastie.

Preto povedal Kristus Pán: »Čo osoží človekovi, keby celý svet získal, ale škodu utrpel by na svojej duši?« (Mat. 16, 26.) Kto pozemské šťastie kladie pred šťastie druhého sveta, podobný je nezrelému dieťaťu, ktoré radšej siahne po zafarbenom cukríku alebo lesklom medenáku, ako po pokrčenej tisickorunovej bankovke, lebo tamto ho chvíľkove ukojí, vlastne svojim leskom lepšie pôsobí naň. Všetky pozemské dobrá (peniaze, zvučné meno, sláva, pôžitok) v porovnaní s neoceniteľnou hodnotou večnej blaženosti, sú len naoko pekné, ale chytro sa roztopiace cukríky.

30. Prečo máme chrániť aj svoj telesný život?

Lebo pánom svojho života nie sme my, ale Boh.

Boh je pánom života, on ho dáva, teda aj s našim životom on disponuje a nie my. O svojom živote musíme mu raz vydať počet. Boh vliat do nás puď sebazachovania, aby sme chránili, opatrovali svoj život.

Svoj pozemský život chránime tak, že a) dbáme o svoje zdravie (čistota, dobré povetrie, vetranie, správne stravovanie, zdravý byt, cieľavedomé šatenie, otužovanie: v chorobe hneď sa obráťme na lekára a plňme jeho nariadenia. V dlhšej alebo vážnejšej chorobe včas prijmime sviatosti, ktorými

nás Boh posväťí, dá nám vnútornú potechu a ak je to v prospech našej duše, vráti nám aj telesné zdravie.) b) Keď sledujeme mierny a striedlivý spôsob života. c) Chráňme sa všetkého, čo náš život alebo zdravie ohrozuje, napr. nebezpečných stávk, rýchlej jazdy na aute alebo na bicykli, nemierneho požívania liekových nápojov, neporiadneho života a vôbec od každej škodlivej narušivosti a vášne.

Nemierne požívanie liekových nápojov: a) je nesmierne škodlivé zdraviu, oslabuje organizmus a jeho odolnú schopnosť; b) otrasie manželský život a zmení ho v pozemské peklo; c) má za následok mravné spustnutie; d) privedie do hospodárskej biedy; e) je prameňom mnohých iných hriechov; f) prechádza aj na potomkov. Z rodín opilcov vychádza najviac choromyseľných, sprostých, chorľavých a zrádnikových detí.

Mierny šport je zdravý, otužuje telo, robí nás smelými, zručnými, osvieži nás, otužuje a disciplínuje našu vôľu. A naopak, prehnany šport vyvolá srdečnú slabosť, zaviňuje nervozitu, skráti život a môže sa stať čas okrádajúcou vášňou, ktorá zatlačí ideálne snaženia. Všetko podľa miery a poriadku! (Atléti z povolania majú nápadne krátke životy a väčšinou sú nervove chorí.)

»Nič nepredĺži život dlhšie, ako spokojné svedomie.«

Najväčším hriechom proti nášmu telesnému a duševnému životu je samovražda.

Samovražda:

a) je zbabelosťou, ujednením s bojiska životnej borby;

b) nešetrnosťou oproti pozostalým;

c) najhlúpejší hriech, lebo kto ho spácha, ten z

menšieho zla prehodí sa do posledného a najväčšieho nešťastia, do večného zatratenia. Veď posledným jeho činom je vražda.

d) Je to jediný hriech, ktorý nemôžeme ani napraviť, ak ho nasleduje okamžitá smrť.

»Samovraždu vo väčšine prípadov spáchajú bezbožní, nemravní, alebo nervove zrútení ľudia.« Cirkev samovrahovi odoprie cirkevný pohreb, vyjmuč, ak niekto čin spáchal v pomätenosti rozumu alebo ak pred svojou smrťou oľutoval svoj strašný hriech.

Nie je samovraždou, naopak, hrdinskou ctnosťou, ak niekto z konania povinnosti, vyplývajúcej z jeho povolania, alebo z vyššieho záujmu vystavuje svoj život nebezpečenstvu, ba ho aj obetuje. Tak kňaz, keď ho volajú k chorému, ktorý trpí na chytľavú chorobu, lekár, ošetrovateľ chorých, záchranca, hasič, vojak (vo vojne), policajt, žandár atď. »Boh svoj život obetoval za nás, preto aj my musíme obetovať svoj život za svojich spolubližných!« (Ján 3, 16.) Podobne hrdinskou ctnosťou je, keď niekto radšej svoj život obetuje, ako by mal svoju vieru zaprieť, ťažký hriech spáchať, alebo hriešnemu násiliu povoliť. (Mučeníctvo.) »Kto stratí svoj život pre mňa, nájde ho!« (Slová Pána Ježiša: Mat. 10, 39.) Šľachetným skutkom je, ak niekto s nebezpečenstvom vlastného života chce niekoho vyslobodiť zo smrti, alebo odvrátiť nejaké všeobecné nebezpečenstvo, hoci ho k tomu povolanie neviaže.

31. Kedy milujeme svojho bližného podľa úmyslu Božieho?

Vtedy, keď zachováваме Kristov príkaz:

»Všetko, čo chcete, aby ľudia činili vám, i vy činite im.« (Mat. 7, 12.)

A naopak, čo nechcete, aby ľudia činili vám, to ani vy nečinite im. Vžeme sa vždycky do polozenia svojho bližného, usilujme sa pochopiť ho a jeho chyby ospravedlniť.

32. Či všetkých ľudí rovnako máme milovať?

Všetkých ľudí máme milovať, ale nie v rovnakom stupni.

Každého človeka máme ctíť a milovať, lebo Boh všetkých stvoril na svoju podobu a určil pre večné spasenie. Z našej lásky teda nesmieme vytvoriť nikoho, ale nie sme povinní všetkých ľudí rovnako milovať. Aj príťažlivá sila umenšuje sa diaľkou, ale vždy ostane príťažlivou silou. Tak aj tých musíme milovať, ktorí sú svojou pokrvnosťou, náboženstvom, národnosťou od nás vzdialenejší, ale nie takou mierou pocitov lásky, nie s takou mierou obetavosti, ako tých, čo sú k nám bližšie.

Tých, ktorí k nám stoja bližšie (manželia, rodičia, dietky, príbuzní, priatelia), alebo ktorí sú našej lásky hodnejší (sú naši dobrodinci), môžeme milovať väčšmi, ako tých, ktorí sú od nás vzdialenejší. Aj svojich krajanov môžeme milovať väčšmi, ako cudzincov. Hodní sú našej lásky najmä chudobní, siroty, opustení, chorí, mrzáci a tí, čo trpia. Týchto podľa možnosti napomáhajme peniazmi, potravinami, šatstvom, návštevou, dobrým slovom, záujmom, potešovaním, povzbudzovaním, dobrou radou, ochranou a — čo každý môže urobiť — modlitbou. Napomáhajme aj dobročinné inštitúcie. »Blahoslavení sú milosrdní,

lebo aj oni nájdu milosrdenstvo.« Spoj ešte [45. otázku](#) VII. prikázania.)

My, katolíci, ako dietky jednej matky, Cirkvi sv., zvlášť sa milujme, podporujme, napomáhajme, ochraňujme a posilňujme jeden druhého! Silne držme spolu! Buďme ako dávni kresťania: »jedna duša, jedno telo«. »Potom budú poznávať všetci, že ste mojimi učeníkmi, keď budete mať lásku jedni k druhým.« (Ján 13, 35.)

Katolícka spolupatričnosť musí sa prejavíť aj v tom, že predplácame len katolícke časopisy, len v takýchto inzerujeme a takéto podporujeme. Kto predpláca alebo podporuje protikresťanské noviny, je zradcom, lebo oslabuje tlač dobrého smeru a spolu hriešne napomáha zhubnú prácu tlače smeru opačného. V tomto ohľade pred výslovne katolíckou tlačou nesmieme dať prednosť ani tlači smeru všeobecne kresťanského, lebo aj tá oslabuje katolícky svetonázor a katolícke sebavedomie jednak tým, čo píše, a ešte viacej tým, čo zamlčuje. Keby na tomto poli každý katolík plnil svoju povinnosť, mohli by sme mať mohutnú tlač, bohatšie časopisy, ktoré by vedely dávať aj také dary, kvôli ktorým mnohý katolík nepodporuje svoje noviny, lebo tým malým darom-prídavkom nechá podplatiť svoje katolícke presvedčenie. Kde sú u nás katolícke spolky (sdruženia, kruhy atď.), staňme sa ich členmi a majme podiel na práci v nich!

33. Prečo musíme milovať aj svojho nepriateľa?

Lebo aj ten je naším spolubližným a prikazuje to aj Pán Ježiš.

Príkaz Pána Ježiša znie takto: »Milujte svojich nepriateľov, dobre čiňte tým, ktorí vás nenávidia a modlite sa za tých, ktorí vás prenasledujú a osočujú: aby ste boli dietkami vášho Otca, ktorý je na nebesách; ktorý svojmu slnku dáva vychádzať ponad dobrých i zlých a dáva pršať na spravodlivých i nespravodlivých.« (Mat. 5, 44—45.)

Spasiteľ nám dal najkrajší príklad lásky k nepriateľovi, keď aj umierajúci modlil sa za svojich nepriateľov: »Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo činia.« (Luk. 23, 34.)

Boh i nám len vtedy odpustí, keď aj my odpustíme svojim nepriateľom: »Keď vy neodpustíte, ani váš Otec, ktorý je na nebesách, neodpusti vám vaše hriechy.« (Marek 11, 26.)

Zakázané je nenávidieť nepriateľa a pomstu kuť proti nemu. Naopak, máme sa usilovať pomeiť sa s ním. I keď mi to ťažko padne, urobím to kvôli Bohu a preto, aby som aj ja obsiahol odpustenie. »Odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom.«

Pravda, aj proti svojmu nepriateľovi sme sme uplatniť svoje spravodlivé požiadavky. (Například pri súde alebo proti nepriateľovi našej vlasti.)

34. Kto hreší proti telesnému životu svojho bližného?

Kto mu nespravodlive ubližuje alebo ho zabije.

a) Pod ublížením treba rozumieť nielen ublíženie na tele, ale aj zlostenie, surovosť, drzé zaobchádzanie, výsmech, trápenie, nespôsobnosť, nešetnosť, ublíženie našimi vrtochmi a prehnajú prísnosť.

b) K hriechom proti V. prikázaniu patrí falšovanie potravín, lebo tým ohrožujeme zdravie svojich spolubližných. (Např. falšovanie mlieka a pridávanie vody doň zavinilo skorú smrť mnohých dojčiat.) Podobne sem zaraďujeme aj zanedbávanie bezpečnostných opatrení (např. pri stavbách, v továrňach, v benzínových skladiskách, pri narábaní so zbraňou, pri cvičení streľby), predaj a rozširovanie omamných jedov a napokon, keď neošetrujeme toho, ktorého k nám viaže rodinná alebo iné spojitko, vlastne povinnosť.

c) Vražda je prestrašný hriech, podľa slov Pisma sv. »do neba volajúci« hriech.

Najstrašnejším stupňom vraždy je krvná vražda, keď niekto svojho pokrvného, príbuzného podľa krvi zavraždí. A najvyšším stupňom, keď rodič svoje vlastné dieťa zničí pred jeho narodením, čo hneď pod zámienkou lekárskeho zákroku. («Odháňanie plodov.»)

Aj to je hriechom proti V prikázaniu, keď rodič zamedzí vývin Bohom ustanoveného života. (Bezdetnosť, manželstvá s jedným dieťaťom.) Národ s takýmito rodinami je na ceste vymretia.

Ani zvieratá nesmieme trápiť. Istý anglický sudca skúmal predošlý život deväťdesiatich vrahov a zistil, že títo všetci trápili zvieratá.

Nemilosrdne a bez príčiny neničme ani stromy, rastliny a kvetiny.

35. Kedy zavraždenie človeka nie je hriechom?

V prípade oprávnenej sebaobrany.

Našou povinnosťou je život svoj nielen udržiavať (stravovanie, šatenie), ale aj brániť. Avšak v

---

sebaobrane len vtedy smieme vziať život človeka, keď: a) niekto predtým číhal na náš život alebo na život našich príbuzných (rodičia, dietky, súrodenci, priateľ alebo slabšia stránka), alebo keď úklady robil našim vyšším dobrám (napr. ohrozuje našu čistotu) a keď b) iným spôsobom nevieme ho zneškodniť. (Volaním o pomoc, úderom, útekom.)

Zákonný súd môže odsúdiť na smrť veľkých hriešnikov, lebo toto je oprávnenou sebaobranou spoločnosti oproti verejne nebezpečným jedincom. (Rim. 13, 4.)

Napokon brannopovinný vojak smie vziať vo vojne život nepriateľa, lebo spravodlivá vojna je sebaobranou krajiny proti nepriateľovi, ohrozujúcemu život národa. Ale ani vo vojne nie je dovolené nepriateľa mučiť, s ním kruto zaobchádzať, v jeho ľudskej alebo kresťanskej dôstojnosti ho potupiť.

Len sebaobranná vojna je oprávnená, ak predtým každý iný prostriedok zlyhal.

Rozhodovanie, či niektorá vojna je oprávnená, patrí hlave a vodcovi štátu. (Toto jednotliví občania alebo skupiny nemôžu rozhodnúť, lebo viedlo by to k protívňým postojom a tak k občianskej vojne, ako aj preto, lebo jednotlivci nemajú možnosť a príležitosť dôkladne poznať, prezrieť a posúdiť všetky vnútorné a zahraničné pomery. Kto hľadá z vyšša, ten vidí viacej a ďalej.)

36. Kto sa prehrešuje proti duševnému životu svojho spolubližného?

Kto ho svádza na hriech alebo pohoršuje.

V. prikázanie chráni nielen telesný, ale aj duševný život nášho spolubližného, veď duša je

cennejšia ako telo.

Vo všeobecnosti prehrešujeme sa proti duševnému životu bližného, kedykoľvek sme úmyselne alebo predvídave príčinami jeho hriechu. Tak napr., keď iného na hriech učíme, nahovárame, popudzujeme (bezbožnými alebo nemravnými rečami, požičičaním zlých kníh, nemravnými obrazmi, neslušným šatením sa, vyzývavým držaním, lákaním na hriešne miesta. Podobným hriechom proti V. prikázaniu je, keď predstavený svojmu podriadenému hriešnu vec káže, napr., keď ho v nedeľu k služobnej práci alebo vynechaniu omše sv. núti, alebo keď rodič nechá svoje dieťa vychovávať v inej viere (škole, rodine iného vierovyznania).

Pohoršením hrešíme vtedy, keď vlastným hriechom príležitosť dáme iným na spáchanie podobného hriechu; napr., keď rodič pred dietkami, zamestnávateľ pred zamestnancami, pomocník v prítomnosti učňa zlореčí, objaví sa v opilom stave, nemravne sa chová. Pohoršení ľahko môžu šíriť pohoršenie ďalej. »Beda svetu pre pohoršenia ... Beda tomu človeku, skrze ktorého pohoršenie prichádza.« (Mat. 18, 7.) Hlavne od pohoršenia nevinných dietok varuje nás Pán Ježiš: »Kto pohorší jedného z týchto malučkých, ktorí vo mne veria, lepšie by mu bolo, keby sa mu mlynský kameň zavesil na krk a tak bol zamorený do hĺbiny morskej.« (Mat. 18, 6.)

Len bezpodstatné pohoršenie si nevšímajme. Aj farizeji sa »pohoršili« na zázrakoch Pária Ježiša.

37. Čo máme urobiť, keď sme v telesnom alebo duševnom živote bližného spôsobili škodu?

Škodu musíme napraviť.

Tak napríklad, keď niekto voľakoho pohoršil, nech sa modlí zaňho a nech sa okrem toho usiluje priviesť ho slovom a svojím príkladom späť na správnu cestu.

VI. BOŽIE PRIKÁZANIE.

„Nezosmilni!“

38. Čo žiada Boh v VI. prikázaní?

Mravnú čistotu.

Boh na udržanie ľudstva dva mohutné pudy zasadil do človeka. Jedným z nich je pud sebazachovania (ľudovo pud stravovania sa), druhým pud udržania plemena, ľudovo pohlavný pud.

Boh pomocou pudu na udržanie plemena ako by svoju stvoriteľskú moc podelil s človekom. Túto dôležitú a vznešenú moc Boh nemohol sveriť na ľubovôľu a vrtošnosť človeka. Preto dal tomu istú zákonitú formu, rámec. Touto zákonitou formou a rámcom je manželstvo.

Už aj občiansky zákon koľko formalít žiada od nás, keď napr. len malú chalupu si chceme postaviť, statok kúpiť alebo roľu predať. Ako by teda nežiadal aj Boh istú formalitu a rámec na ukojenie život dávajúceho pudu, vznešeným cieľom ktorého je, aby nesmrteľnými dušami zaľudnatil Zem a Nebo.

Boh manželstvo, tento rámec život dávajúceho pudu, nariadil už v raji a Pán Ježiš povzniesol ho na sviatosť a vyhlásil za nerozlučiteľný.

Pohlavný pud svoj cieľ v plnej jeho celistvosti dosiahne len vo sviatosti povznesenom a nerozlučiteľnom manželstve, lebo na svet prišlé nemohúce nemlúvňa len tu môže nájsť teplotu lásky, istý domov a dobrým príkladom podopieranú katolícku výchovu.

Cieľ pudu je spolu aj ohradou, za ktorou ukojenie pudu je hriechom. Tak je to už aj pri púde stravovania sa. Cieľom tohto je udržanie života a zdravia. »Požívanie« aj toho najlepšieho jedia a nápoja stane sa hriechom, ak ohrozuje zdravie. Tak keď sa už niekto dobre nasýtil, nesmie viac jedla »požívať«. Rozhorúčení nesmieme »požívať« studenú vodu, nech by sme akokoľvek túžili po nej a nech by nás smäd hociako trápil. Aj nemierne »požívanie« liehových nápojov je zakázané, nech sa niekto stal i hociakým otrokom tejto vášne. Kto ochorie na týfus, ten neraz po celé týždne nesmie jesť, hoci v mučivom hlade nad všetko iné túži po jedle. Hľa, aj najmučivejšiu smyslovú túžbu musíme potlačiť, ak jej ukojenie prieči sa vlastnému cieľu pudu.

Tak je to aj s plemeno udržujúcim pudom. Cieľom tohto v nerozlučiteľnom manželstve je zaistenie budúceho pokolenia. Tento cieľ tu je spolu aj ohradou, za ktorou všetky na pohlavnú rozkoš sa vzťahujúce úmyselné myšlienky, túžby, slová a skutky sú zneužitím Bohom daného pohlavného pudu, teda smilnením a hriechom. Žiaľ, človek môže zneužiť každý dar Boží, ktorý nám Boh dal pre naše dobro. Smilník zneužije život dávajúci pud, lebo tento nepoužíva na vznešený cieľ, na ktorý ho Boh dal, ale zneužíva ho za prostriedok pôžitku, kazí mravy a podrýva statočnosť.

Pri odlievaní zvonov roztopenú žeravú zvonovinu vlejú do pripravenej a zhotovenej zvonovej formy. Z časti, ktorá sa do tejto formy vleje, bude posvätený, do výšky sa vznášajúci, Božiu slávu a Božie volanie hlásajúci zvon. Čo sa však vyleje mimo formy, alebo vystrekne vedľa, z toho stane sa neplodná, neforemná kovová troska. Tak Boh pohlavný pud vo sviatosti a nerozlučiteľnosti manželstva povzniesol

na nebeskú výšku, kým každé ukojenie pohlavného puđu mimo manželstva je troska, špina a nákaza. Preto napomína Písmo sv.: »Smilstvo a všetka nečistota nech sa ani nespomína medzi vami ... ani mrzkosť ani bláznivé reči.« (Ef. 5, 3—4.)

Z povedaného nasleduje, že VI. prikázanie nie je detskou ohradou, ale že toto vzťahuje sa na každého človeka bez výnimky, bez ohľadu na vek a pohlavie, na manželov a nemanželov rovnako.

a) Pred manželstvom každý je povinný zachovať si plnú, dokonalú pohlavnú čistotu a zdržiavať sa každého úmyselného pohlavného pôžitku. Túto dokonalú mravnú čistotu menujeme panenstvom.

b) VI. prikázanie zakazuje manželom každý pohlavný styk a pôžitok mimo manželstva (ba aj v manželstve, ak to smeruje proti cieľu manželstva). Túto mravnú čistotu manželov menujeme manželskou vernosťou.

39. Prečo je VI. prikázanie Božie veľkým požehnaním pre nás?

Lebo ochraňuje strom ľudského života (ovocím ktorého je budúce ľudské pokolenie).

a) VI. prikázanie chráni ctnosť čistoty, tento prekrásny kvet nášho mravného sveta a tým spolu aj dôstojnosť našej duše, chrámový ráz nášho tela, silu našej vôle, zocelenie nášho charakteru, osvieženie nálady, ideály nášho myšlienkového sveta, zvláštnu lásku a požehnanie Božie. Vychováva sťa hviezdy žiarivé pokolenia, o ktorých sa aj Duch sv. s potešením, ako by s pohnutím, takto zmieňuje: »Ó, aké pekné je čisté pokolenie v žiarivosti! Lebo nesmrteľná je jeho pamiatka, keďže

---

tak u Boha alebo aj u ľudí je známe.« (Kniha múdrosti 4, 11.)

VI. prikázanie pripravuje najodolnejšie, najctihodnejšie a najcennejšie veno nevesty: nedotknutú, čistú korunu duše, ktorá dvíha sľúbenca na hodného manžela, hlavu rodiny, vlastne matku.

Ctnosť čistoty je natoľko očarujúca a čarokrásna, slávna a vznešená, že pred ňou stŕpne aj duša skazeného, poberie sa od nej a s uznaním sa skláňa pred ňou. Nemravný Rousseau (č. Rusó) mladíka s čistou dušou menuje najkrajším tvorom sveta. Smyselný Heine (nemecký básnik) pri pohľade na nevinného mladíka k modlitbe si sopne ruky a prosí Boha, aby udržal mladíka v jeho nevinnosti a duševnej kráse.

b) VI. prikázanie ochraňuje všeobecné mravy. Niet na svete ešte takého slova, ktoré by u každého národa malo taký dvojitý význam, ako slovo »mravy«. Toto slovo v každej reči, u kresťanov i pohanov, u kultúrnych i divých národov rovnako je shrnujúcim pojmom, ktorý znamená súhrn ctností a spolu znamená aj jediný druh ctnosti: pohlavnú čistotu. Práve tak »nemravným« menuje svet aj toho, kto je v každom ohľade skazeného charakteru, ako aj toho, kto sa len proti pohlavnej čistote zvykol prehrešiť. Tento na celom svete používaný dvojitý význam slova »mravy« je dôkazom a poučením, že medzi ctnosťou čistoty a všeobecným charakterom je najsilnejšia súvislosť.

Pohlavná čistota je semenom, stredobodom, osou celého mravného života. Čím je na sude obruč, tým je pohlavná čistota na charaktere.

c) VI. prikázanie chráni prirodzenú striezlivosť. Človek s čistou dušou zvykol si na sebaovládanie,

teda aj v každom inom prípade života koná disciplinovane, rozvážne a múdre. A naopak, smilstvo zatemní myseľ a na najväčšie hlúposti, na najohavnejšie hriechy zväbi človeka. (Dávid, Šalomon, Herodias, Henrik VIII.)

Smilníci aj sami cítia hlúposť a hanbu svojho hriechu, preto spáchajú ho v skrytosti; a jednako práve tak vyjde na svetlo Božie, ako oheň, vypuknutý v zavretej izbe: jeho zápach a dym vyvalí sa a prezradí ho!

d) VI. prikázanie ochráni čistú krv. Že v tomto ohľade akým požehnaním je VI. prikázanie, to najlepšie dokazujú tie hnusné choroby a iné strašné následky, ktoré so smilstvom chodia. Tento hriech aj najsilnejších, najschopnejších a najzdravších ľudí složí, zoslabí, zničí, ich krv nakazí a zdravie podryje.

Polovica pacientov ústavov pre nervové choroby, trištvrtiny choromyseľných, obyvatelia nemocničných miestností, kde sa lieči nakazená krv, potklo sa v tomto bode. Smilstvo sťa prekliate dedičstvo prechádza na potomkov, a aj týchto môže nakaziť až do štvrtého, piateho, siedmeho pokolenia.

e) VI. prikázanie chráni životnú silu národov. Jeho porušenie malo za následok zničenie národov, národností, starých rodín. »Manželstvo je životným stromom ľudstva a každý proti VI. prikázaniu spáchaný hriech je červom, ktorý oslabuje, rozožiera tento strom.« (Dr. Riedel, lekár-prof.)

Národy nikdy nezničilo vojenné krviprelievanie,

ale krvinakazenie.⁴⁾

Kto sa teda prehrešuje proti VI. prikázaniu, ten nehreší len proti Bohu a proti sebe, ale spolu aj proti svojej vlasti a proti svojmu rodu.

f) Oheň, keď je v peci alebo ohnisku, je nám nevyhnutelnou potrebou. Ale beda, ak jeho plameň vyšľahne z kachiel alebo z ohniska. Tu predtým ešte blahodarne ohrievajúce, pečúce plameňové jazyky spaľujú, ničia, spopolňujú, nepoznajúci miery a milosrdenstva. VI. prikázanie je kozubom, pecou pohlavného pudu. Vo vnútri tohto je on ohňom života. Mimo VI. prikázania však stane sa ohňom smrti, pustošenia, skazy, spopolnenia, náказы, nešťastia.

Aj rieka, kým prúdi vo svojom koryte, je akoby krvnou nádobou zeme, živí ju, obohacuje, napomáha, zúrodňuje krajinu, ale keď vystúpi z koryta a vyleje sa alebo pretrhne násyp, spôsobí

---

⁴ Majú si to zapamätať najmä malé národy, teda aj my, Slováci. Hriech smilstva zničil a vymazal s povrchu zeme oveľa väčšie národy, ako sme my (Rimani, Gréci, Assírcania, Babylončania). Udržíme sa len vtedy, keď budeme mravní. Len takto bude náš národ zdravý, silný a schopný vynikajúcich úspechov na každom poli. Zapamätajme si to tým väčšmi, keďže neodškriepiteľnou skutočnosťou je, že kedysi príkladné slovenské mravy sa v posledných dvoch-troch desaťročiach uvoľnili, že do panenského Slovenska zažral sa prínosom cudzích pseudomravov, takzvanej laickej morálky, k nám červ nemravov, ktorý zhubne a nebezpečne začal podryvať náš zdravý kmeň. Preto pri sľubných začiatkoch našej samostatnosti hľadme predovšetkým na to, aby sme tohto červa čím skôr odstránili z nášho národného a verejného života. Lebo Slovensko len vtedy bude šťastné a »usmievavé«, keď bude opäť čisté, mravné, ctnostné, panenské! (Pozn. prekl.)

strašnú pohromu, zničí ovocie ľudskej usilovnosti, zanechávajúc po sebe nákazlivé pareniská, hnijúce kaluže a otravu rozširujúce ovzdušie. VI. prikázanie je riečiskom, žľabom, hrádzou ohromnej rieky ľudského žitia, ktoré mu určí cieľ a ustáli hranice. Keď pud pretrhne rámeč tohto príkazu, po jeho šľapajách kráča zhuba, nákaza, strašná, prekliata a hrozná záhuba, hnieť, škvrny, špina, zločinctvo a divá vášeň.

Pozitívny a negatívny elektrický prúd, keď ide cez predpísané vedenie, svieti, hreje a vyvinuje silu, ale keď sa tieto dva druhy prúdu na nesprávnom mieste vyronia a spoja, nastane krátke spojenie, ktoré zapaľuje, spaľuje, ničí a robí škodu. Takto ničí, špiní, spaľuje a duševnú škodu zaviniť spojenie dvoch pohlaví mimo manželstva.

Hľa, vidíme, že smilstvo je otvorená rana, z ktorej vykuklia a rozmnožia sa najrozličnejšie a najhnusnejšie červy: manželstvá s jedným dieťaťom, vyháňanie plodu, hnev, odhodenie detí, nezákonné deti, rozvody a rozvodné procesy, manželská nevera, spustnutie národov, nakazenie nevinných duší, hriechy proti stydlivosti, pohlavné choroby, nervové neduhy, krvné nákazy, zmäknutie mozgu, šialenstvo, pohlavné násilie, vraždy rodičov, manželov, dietok, neplatné sv. spovede, svätokrádežné prijímania, odpadnutie od viery, prenasledovanie náboženstva. A nehovorili sme ešte o najťažšom následku, ktorý nasleduje za hriechom smilstva na druhom svete. Písmo sv. totižto s nápadným a neobyčajným dôrazom dáva nám najavo, že smilníci nemôžu prísť do neba. Hľa, jedno z týchto miest: »Lebo vedzte to a porozumejte, že ani jeden smilník, alebo necudník nemá dedičstva v kráľovstve Kristovom a Božom.« (Ef. 5,

5.)

Boh VI. prikázaním chce od tejto otvorenej rany a hniezda červov ochrániť spoločnosť ľudskú, národy i jednotlivcov a týchto posledných aj od večného zatratenia.

Nekonečná múdrosť Božieho plánu, skrývajúca sa v tomto prikázaní, aj na druhom svete rozvinie sa vo svojich obrovských rozmeroch. Kristus Pán totižto natoľko miloval človečenstvo, že aj svoj život dal zaň a aj neskaziteľnosť životného stromu ľudstva natoľko má na srdci, že ctnosti čistoty sľubuje zvláštnu a väčšiu odmenu, ako všetkým iným ctnostiam: »Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha.« (Mat. 5, 8.) »A spievali ako by novú pieseň ... a nikto nemohol spievať pieseň, iba ... ktorí sa nepoškrvnili... Títo nasledujú Baránka (t. j. Krista), kde len ide...: lebo sú bez poškrvny pred trónom Božím!« (Zjav. sv. Jána 14, 3—5.)

40. Čo máme činiť, aby sme si dušu zachovali čistú?

- a) Často sa modlime za milosť čistoty;
- b) vyhýbajme sa všetkému, čo čistotu ohrožuje;
- c) zavše aj dobrovoľne zapríme sami seba.

Život v ctnosti a čistote nie je vlastne ničím iným, ako na otázku pohlavného života hľadiť očami Kristovými a podľa toho žiť.

Ľudia so zlomenou vôľou alebo ľudia s uvoľnenými mravmi tým zvykli svoje svedomie mámiť a iných kaziť, že pohlavná zdržanlivosť nie je zdravá a že sa vôbec nedá dodržať. To sú prázdne reči, rozprávky. Boh, darca života, najlepšie pozná našu prirodzenosť a naše schopnosti. On nedá taký

príkaz, ktorý nemožno dodržať. Ctnosť čistoty potvrdzujú skutočnosti. Smilstvo, áno, to je nezdravé; dokazujú to premnohé životunebezpečné pohlavné choroby. A naopak, že pohlavná zdržanlivosť nie je nijako škodlivá, to učí lekárska veda. Švédsky univerzitný profesor-lekár Dr. Seved Ribbing píše takto: »Prečítal som väčšinu sem patriacej literatúry, ale nikde som nenašiel v nej povzbudenie k zakázanému pohlavnému styku.« A chýrny univerzitný profesor v Zurichu, Dr. Fridrich Foerster, hovorí toto: »Tých podradných lekárov, ktorí až z veľmi dobre známych príčin hlásajú škodlivosť pohlavnej zdržanlivosti mládeže, skôr zverolekármi by bolo treba titulovať.«

Len toľko je pravda, že — žiaľbohu — žijeme vo veľmi nemravnej dobe a preto je aj mnoho pokušenia. Divadlo, kino, literatúra, umenie, móda a verejná mienka nestaly si do služieb čistých mravov, ale do služby mravy a národy ničiacej nemravnosti.

Ale s milosťou Božou i tak môžeme si zachovať svätú čistotu, keď žijeme podľa pravidiel katolíckej mravouky, o čom hovoríme v ďalšom.

Možné je, že pre niektorých dodržanie VI. prikázania je ťažkou obeťou, ale za istých okolností aj mnohé iné zákony vyžadujú ťažké obeť (napr. platenie daní, vojenská služba, najmä za vojny), a jednako nesmieme sa zpod neho vymknúť. A okrem toho pre veľkosť obetí a boja aj zásluha a odmena je väčšia.

Keď sa kde-tu objaví prudkosť pokušenia, to nech nás neotrasie a neodradí od boja. Aj najväčší svätci mali podobné pokušenia a práve tým sa stali svätými, že tieto pokušenia s milosťou Božou zdolali. Na nijaký prípad nech nás nezaslepí a

---

---

nezláka klamlivá mienka, že po ukojení príde aj uspokojenie, a že, povoliac pokušeniu, tvoje telo nájde uspokojenie a že po spáchanom hriechu oslobodí sa od požadovačnosti pudu. Naopak, po ukojení o krátky čas nasleduje tým prudkejšie pokušenie. Hriešne ukojenie pohlavného pudu nie je ukojením, ale stupňovaním pudu a jeho podpaľovaním vo vašeň!

Zapamätaj si zvlášť toto: V hriechu nečistoty neurobiť prvý krok je ľahké! Neurobiť druhý krok je už ťažké a neurobiť tretí je už ohromnou ťažkosťou! Teda chráň sa prvého kroku! Z tejto príčiny mimoriadnou podlosťou je iných navádzať na prvý hriech proti sv. čistote, lebo po prvom hriechu obyčajne nasleduje ďalší a nevieš, kde svedený zastane a či sa pre teba nedostane do zatratenia.

Pravda, s milosťou Božou aj najhlbšie klesnutý hriešnik môže sa obrátiť a napraviť, ale samozrejme s väčšou obeťou a námahou. Skazený svet nemúdre verí vo všemohúcnosti hriechu a rezignovane stáva sa »apoštolom zvieracieho ukojenia«; naproti nim len Kristus a s ním kat. Cirkev smýšľa vysoko o človekovi. Drží ho za schopného povzniesť sa na ideálnu výšku evanjéliumovej čistoty a povzbudzuje ho, aby túto ctnosť v sebe pestoval, stupňoval a zdokonaľoval. K tomu dáva radu Pán, keď hovorí: »Bedlite a modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia.«

a) »Modlite sa!« Za milosť čistoty modlime sa. čím častejšie! Tak k modlitbe patrí častejšia sv. spoveď a sv. prijímanie a úcta k Preblahoslavenej Panne Márii.

Uctíme a mimoriadne veľmi si vážme ctnosť svätej čistoty. »Ako v tmavej noci svieti dolu s neba svetlo hviezdy, tak svieti hore k nebu krása čistej

duše.« »Keby bolo možné, že Boh by sa nahneval, len na jednu čistú dušu by pozrel a rozveselil by sa od nej.«

b) »Bedlite!« Musíme sa usilovať o to, aby sme pokušeniu, ako len možno, predišli. Preto musíme vyhnúť všetkému, čo by sv. čistotu mohlo ohroziť alebo nás dráždilo k hriechu. Nehrozme sa len od hriechu, ale aj od najmenšieho otrasu našej duše! A proti pokušeniu sa hneď na začiatku a s celou rozhodnosťou postavme. Ani najmenšiu necudnú myšlienku nestrpme v sebe, ale hneď ju strasme so svojej duše ako žeravý uhlík, ktorý nám padol na šaty. Lebo nebezpečenstvo nečistoty je také, ako nebezpečenstvo ohňa: ako iskričku alebo žeravý uhlík ľahko ho môžeme zhasiť, ale keď už zosilnel v plameň, strávi nevinnosť tvojej duše. Mysli na nekonečnú cenu svojej duše a na to, že oko Pánovo spočíva na tebe a že raz budeš musieť vydať počet zo svojho rozhodnutia.

Pravda, necudnou myšlienkou hreší len ten, kto túto bez príčiny vyhľadáva alebo úmyselne nachádza v nej radosť. V kom proti jeho vôli skrsnú nedobré myšlienky, ten nespácha hriech. Takéto myšlienky podobné sú domácim muchám: slietnu na nás i proti našej vôli; len ich odožeňme od seba.

Najmä na svoj pohľad dávajme pozor! »Oči sú dverami hriechu.« Stálym cvičením zvykneme si, že budeme vedieť úzdiť svoj pohľad a svoju zvedavosť. Prirodzene, nehreší ten, kto náhodou vidí alebo počuje necudnosť.

Veľmi sa chráňme spoločnosti skazených ľudí, neslušných obrazov a čítania, novín, neslušných tancov, nemravných predstavení v divadlách a kinách, nesmierneho požívania liehových nápojov, lenivosti a zahálky. Písmo sv. hovorí: »Kto miluje

---

nebezpečenstvo, zahynie v ňom.« (Sirach 3, 27.)

Buďme v myšlienkách, pohľadoch, reči, chovaní a skutkoch veľmi stydliví. Cudnosť hrozí sa všetkého, čo by sv. čistotu mohlo uraziť alebo ohroziť. Cudnosť je prirodzeným strážcom ctnosti čistoty, z vyššieho sveta sa vystierajúca ochranná pravica, mohutná uzda pohlavného pudu, ktorá ho chráni, aby sa k duši nič nečistého nedostalo.

Muž proti druhému pohlaviu nech je rytiersky, ako bol sv. Jozef oproti Panne Márii, a v každej deve nech vidí budúcu kresťanskú matku. Deva zasa proti druhému pohlaviu nech je zdržanlivá, opatrná, veľmi stydlivá, ba proti cudzím aj nedôverivá, pritom však skromná a pokorná. Len na jedno nech je hrdá, len v obrane jedného — keď treba — bezohľadnou a krutou; toto jedno je žiariaca koruna jej čistoty a nedotknuteľnosti.

Vyhýbajme sa dôvernosti s iným pohlavím alebo osamoteným schôdzkam. Toto sú osídla diabla. Medzi rozličným pohlavím len tá dôverná známosť je počestná, cieľom ktorej je manželstvo. Každé iné »milovanie«, dvorenie alebo maznanie je nebezpečnou hrou s ohňom, s poctivosťou a so spasením!

Láska je silným ľnutím k niektorej osobe iného pohlavia, v ktorej vidíme obyčajne najvynikajúcejšieho reprezentanta druhého pohlavia a ktorú chceme si zaistiť pre seba. Pocit lásky nie je hriechom. Láska je hlasným tlmočníkom Božej vôle a svedectvom toho, aby pohlavný sväzok vznikol len medzi jedným mužom a jednou ženou, a to nerozlučiteľne, veď práve zamilované srdce hrozí sa už aj myšlienky, že by jeho láska nebola vždy jeho.

Lásky, vzniklé v nezrelom veku, nechajme

pominúť ako povrchné pocity. Ak by niekto zahorel láskou oproti takej osobe, ktorú si pre nejakú príčinu nemôže zvoliť za družku alebo druha života, tak tento pocit treba brať za pokušenie, ktorému sa celou silou treba postaviť. Takouto príčinou by bola niektorá manželská prekážka (napr. pokrvné príbuzenstvo, jestvujúce platné manželstvo), alebo keby milovaná osoba len v tom prípade chcela byť našou životnou družkou, ak zaprieme svoju vieru, alebo ak svoje budúce dievky prepustíme inému vierovyznaniu. V takomto prípade musíme sa s dotyčnou osobou rozísť, nech nám to akokoľvek ťažko padne, a svoju lásku musíme obetovať Bohu. Lepšie je s láskou zlomeným srdcom chodiť, ale so spokojným svedomím, ako vyhovejúc láske konať proti svojmu presvedčeniu, vyvolať hnev Boží a so zlomenou dušou, oplakaní Cirkvou, s Božou kliatbou a bez nádeje na večnú blaženosť stále ťahať svoj hriešny a výčitkami svedomia trápený život. Pán v tomto ohľade nepozná ani žartu, ani jednania: »Keď ťa tvoje oko pohoršuje, vylúp si ho a odhoď ho od seba; lepšie ti je s jedným okom vojsť do života (večného), ako mať dve oči a dať sa hodiť do pekelného ohňa« (Mat. 18. 9) – hovorí Pán Ježiš. Čiže: ak niekoho máš rád aj natoľko, ako svetlo svojich očí, ale dotyčná osoba chce ťa strhnúť do hriešneho pomeru, odtrhni sa od nej, inak obaja upadnete do zatratenia.

c) Cvikom sa stáva z učňa majster a z jazdca pán nad koňom. V nás sa spierajúca, bezuzdne bežiaca myselnosť by sa rozdivela, keby sme svoju dušu stálym cvikom nenútili pod vládu rozumu a striezlivosti. Toto stálé cvičenie, krotenie a dôsledné privykanie na poslušnosť nášho tela, pudu a smyselnosti menujeme sebazaprením alebo sebaovládáním. »Ak kto chce za mnou ísť, nech

---

zaprie sám seba a každý deň vezme svoj kríž a nech ma nasleduje!» (Slová Pána Ježiša. Luk. 9, 23.)

Vlastne celé vzdelanie spočíva na sebakázní. Čo je slušnosť? Premoženie seba. Čo je hudba v porovnaní s krikom a lomozom? Sebaovládanie. Čo je dbanie o zdravie? Sebazaprenie. (Jedálny lístok, poradie jedál, zdržovanie sa od chladného nápoja v rozhorúčení.)

Pud nech je ovládateľný, ako dobre idúci stroj. Úlohou sebazaprenia pri ľudskom charaktere je to isté, ako dobre fungujúca hamovka na aute. Bez tejto cesta je vždy nebezpečná životu. »Pud musíme vychovávať tak, ako psa-vlčiaka. Dobre vychovaný vlčiak túli sa k našim nohám, kým divo pobiehajúci prehryzie nám krk. Dobre vychovaný ľudský pud snuje vlákienka našej blaženosti, kým bezuzdný pud nás roztrhá.«

Každodenný život ponúka tisícnásobné príležitosti k dobrovoľnému sebazapreniu. Len niekoľko príkladov: Vstaneš s lôžka hneď v čase, ktorý si si ustálil pred spaním. Alebo: Dostaneš túžobne očakávaný list, ale otvoríš ho len o tri minúty neskoršie. Do novín, ktoré máš v ruke, pozrieš len o päť minút neskoršie. Idúc po ulici, nepozrieš si výklady. Zo svojho obľúbeného jedla kúsok necháš na tanieri a pod. Takýmito drobnými, ale dôsledne a s vytrvalosťou prevádzanými cvikmi môžeme si nadobudnúť silné sebaovládanie, ktoré je na uzdenie pudu potrebné.

41. Aké sebazaprenie nariad'uje Cirkev?

Pôst.

Pôstni príkaz Cirkvi je zákaz jedenia.

Aj prvý príkaz Boží, daný človekovi, bol prikázaním pôstu (v raji); mal sa zdržiavať od istého jedla. Aj Písmo sv. veľmi odporúča pôst. (Tobiáš 12, 8.) Kristus sám sa postil 40 dní. Podobne postil sa aj sv. Pavol apoštol (napr. po svojom obrátení 3 dni) ako aj ostatní svätí. Pôst má predovšetkým duševný cieľ: aby sme nasledovali Kristov príklad, aby sme za svoje hriechy pykali a aby sme svoje telo privykali k nadvláde duše.

Prirodzene, okrem pôstneho príkazu Cirkvi aj sami sa môžeme dobrovoľne postiť. (Např. na nejaký dobrý cieľ alebo za pokutu.)

42. Koľkoraký je cirkevný zákaz?

Dvojaký: zákaz jedenia mäsa a zákaz viacnásobného najedenia sa do sýtosti.

Zákaz jedenia mäsa spočíva v tom, že v isté dni nesmieme jesť ani mäso ani mäsité pokrmy (klobásku, slaninu, oškvarky, pečienku, mozog, mäsitú polievku); jedlá však možno s masťou pripraviť aj v dňoch, kedy je mäso zakázané jesť, ako aj mäso rýb môžeme požiť (aj vo Veľký piatok!).

Zákaz najedenia sa viac ráz do sýtosti spočíva v tom, že v predpísané dni len raz sa môžeme do sýtosti najesť (obyčajne na obed) okrem toho (na raňajky a večeru) len zdržanlivo jeme. Za dávnych čias pôst bol oveľa prísnejší, Cirkev však, berúc ohľad na ťažkosti pri zaobstarávaní jednotlivých druhov jedál, ako aj na slabšiu telesnú sústavu terajšej ľudskej generácie (pokolenia), pôvodný, veľmi prísny trest podstatne uľavila. Nasledujúce dve otázky pojednávajú o dňoch pôstu. Ináčej dodržiavanie pôstu je v jednotlivých krajinách, ba aj diecézach rozličné, lebo cirkevné vrchnosti, berúc

---

do ohľadu rozličné pomery, dávajú väčšie alebo menšie oslobodenie od pôstu.

43. V ktoré dni nesmieme jesť mäso?

V piatok, Popolečnú stredu a v niektoré prípravné dni pred sviatkami.

Pôstne dni, ktoré predchádzajú pred sviatkami, menujeme aj vigíliou. Mäso nesmieme jesť v tieto vigílie: na vigíliu Vianoc, Veľkej noci, Turíc. Nanebovzatia Panny Márie. Na Veľkú sobotu odopoludnia už možno jesť mäso

Aj v zakázané dni môžu jesť mäso tí, ktorých vážna príčina alebo cirkevná vrchnosť oslobodí od zákazu. Tak: a) ktorí ešte nedosiahli 7. rok svojho veku; b) chorí; c) ktorí nedostanú pôstne jedlá, napr. ktorí sú v závislom pomere (uční a sluhovia), alebo chudobní robotníci, baníci, ktorí sa v hostincoch, kantínach, ľudových kuchyniach stravujú; d) železničiar, cestujúci, žobráci; e) ktorí sa zúčastnia krajinských jarmokov; f) vojaci, žandári, policajti, financi, strážcovia väzňov a spolu s nimi sa stravujúce rodiny môžu jesť každý deň mäso, vyjmúc vigíliu Vianoc a Veľký piatok. Podobne každý môže jesť mäso v piatok, ak niektorý povinný sviatok pripadne na piatok (vyjmúc vo veľkom pôstel!).

Ďalšie oslobodenie môže dať pápež, biskup, ba v jednotlivých prípadoch aj farár.

44. V ktoré dni sa nesmieme viac ráz do sýtosti najesť?

Vo všedné dni Veľkého pôstu, v kántry a v niektoré vigílie sviatkov.

V nedeľu nikdy nie je pôst! Kántry sú v každom ročnom období po 3—3 dni (streda, piatok a sobota), keď Cirkev nariaďuje modlitbu a pôst za dobrých kňazov. Vigíliový pôst s viacerým zákazom je pred Vianocami, Veľkou nocou, Turícami, pred sviatkom Nanebovzatia Panny Márie a pred sviatkom Všetkých svätých. Ale na Veľkú sobotu len dopoludnia trvá zákaz.

Aj v spomenuté dni môžu sa viac rás nasýtiť tí, čo: a) 21. rok svojho života ešte nedoplnili a 60. rok už prekročili; b) chorí a zotavujúci sa; c) ťažkú prácu konajúci; d) vojaci, žandári, policajti, financi a strážcovia väzňov, vyjmúc vianočnú vigíliu a Veľkého piatku; e) každý, ale keď na spomenuté dni pripadne niektorý povinný sviatok (vyjmúc Veľký pôst).

Aj tu ďalšie oslobodenie môže dať biskup, pápež, ba v niektorých prípadoch aj farár.

Ako sme už pri III. prikázaní spomenuli, Cirkev v Advente a vo Veľkom pôste a za nimi nasledujúcom sv. čase zakazuje verejné tanečné zábavy, lebo tieto by odvrátily pozornosť veriacich od svätých tajomstiev a rušily by náladu patričného sv. času. (»Duševný pôst«.)

VII. BOŽIE PRIKÁZANIE.

„Nepokradni!“

45. Čo žiada Boh v VII. prikázaní?

Aby sme hmotné dobrá len spravodlivo nadobúdali a tie dobre užívali.

Hmotné dobrá stvoril Boh a dal nám ich len na upotrebovanie. Najvyšším Pánom hmotného dobra teda je Boh a pre nás v ich užívaní postavil medze. Hlavným naším cieľom nie je nadobúdanie hmotných vecí. Tieto Boh určil len za prostriedky na pestovanie jeho slávy, na napomáhanie nášho pozemského a večného blaha a na napomáhanie našich spolublížnych. Raz budenie musieť vydať počet Pánovi, ako a na čo sme použili tieto dobrá. »Vydaj počet zo svojho vladárenia!« (Luk. 16, 2.) Toto účtovanie chce uľahčiť. VII. prikázanie. Ale tento príkaz aj preto je Božím dobrodením, lebo ním ochráni hmotný poriadok a majetok každého, predovšetkým majetok chudobných, veď najviacej chudobní sú odkázaní na ochranu oproti mocným a bohatým.

Keby VII. prikázanie každý dodržal, nepotrebovali by sme kľúč, zámku, strážneho psa, zbraň, žandárov, sudcov, väzení a poistenie proti vlámaniu. Ba nebolo by ani žobráka, ani biedy, ani hladujúceho, ale boli by štedrí darcovia, pochopujúce, dobré srdcia.

Svätou vôľou Pánovou je, aby sme pozemské dobrá statočným spôsobom nadobúdali, aby sme s nimi svedomite nakladali a obrátili na dobre; svoje si vážme a cudzie nepoškodme.

Statočné a spravodlivé nadobúdanie peňazí a majetku má štyri pramene: Predovšetkým práca a kúpa; v druhom rade darovanie alebo dedenie.

Je duševná a telesná práca. Ľudstvo potrebuje obe.

V očiach pohanov práca bola hanbou, v kresťanskom svete ctnosťou. Kristus Pán prácu posvätil vlastným príkladom a vo svojich podobenstvách urobil ju vychádzajúcim bodom svojho učenia. (Mat. 25, 11, Luk. 15, 19.)

Ako máme pracovať?

a) Pracujme nielen z núdze, ale z poslušnosti oproti Bohu: ako by nás Boh, ako hlava rodiny, každý deň poslal do svojej vinice, aby sme na vyznačenom mieste pracovali.

b) Pracujme svedomite a statočne, ako keby sme pracovali pre seba alebo pre Pána Ježiša. Pán Ježiš povedal: »Nakoľko ste to učinili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste to učinili.« (Mat. 25, 40.) Usilujme sa vždy na majstrovskú a nie fušerskú prácu! Kto je vo svojej práci svedomitý a statočný, taký je aj v inom ohľade.

c) Pracujme usilovne! Ani ošmietavo, ani habkavo alebo horúčkovite, ale spokojne, s rovnomernou vytrvanlivosťou.

d) Pracujme s chuťou, radosťou, s povzneseným duchom, so záujmom a láskou! Veselá práca priamo unáša so sebou, je ľahšia a aj v očiach Božích záslušnejšia.

e) Pracujme so zručným využitím svojich síl! Aj v práci často viacej dosiahneme rozumom ako silou. (Isté hmaty, stroje, novšie inštrumenty alebo vynálezy.)

f) Pracujme s trpezlivosťou! Zavše opanuje nás

únava, nevoľa, nechúť, trpkosť, alebo pocit nepohodlnosti. Takéto pocity musíme premôcť a seba do práce prinútiť. V prípade takého nepríjemného pocitu »spievajme, nôtme si v sebe a nevšímavo povedzme: veru, so mnou nevyhráš, šedá nemilosrdnosť!« (Prohászka.) Nepríjemnú prácu môžeme konať aj ako pokánie.

g) Každú svoju prácu započnime dobrým úmyslom. (Vid' poznámku [59. otázky!](#)) Dobrý úmysel môžeme vzbudiť takýmito alebo podobnými slovami: »Konám to na slávu Božiu!« Dobrý úmysel viac ráz vzbudíme v sebe počas práce. Dobrým úmyslom vykonaná svedomitá práca, povolanie, je modlitbou a počíta sa ako bohoslužba.

h) Napokon, ak máš prácu, ktorú treba vykonať, neodkladaj ju na inokedy! Neboj sa, nech ti nebehajú zimomriavky od začiatku, ale rýchlym rozhodnutím hneď sa daj do nej!

V zaobchádzaní s peniazmi a svojím majetkom buďme šetrní. Myslime na dni svojej staroby a na iné možnosti. (Choroba, operácia, nešťastie, požiar, povodeň, invalidita.)

Chráňme sa dvoch krajností: márnenia a skupáňstva. Márnivý je ten, kto či už z ľahkomyseľnosti alebo pýchy viacej míňa, ako je potrebné. Márnivý dvojnásobne hreší vtedy, keď je povinný starať sa aj o iných (napr. o svoju rodinu). A naopak, skúpy odťahuje sa aj od tých najpotrebnejších výdavkov a tak stane sa skutočným otrokom svojich peňazí a hmoty. Skúpy peniaze bezcieľne hromadí, márnivý bezcieľne rozhadzuje.

Chráňme sa prepychu! Šaťme sa svojmu spoločenskému postaveniu primerane. (Prehnaná ženská móda.)

Buďme jednoduchí, prirodzení, spokojní.

Svoje peniaze obráťme na dobré ciele! Ak máme nadbytok, dajme z neho chudobným. Dávanie almužny je povinnosťou. »Keď budeš mať mnoho, dávaj mnoho; keď budeš mať menej, usiluj sa i z toho s radosťou dať.« (Tobiáš 4, 9.)

VII. prikázanie výdatne chráni súkromný majetok. Mýlia sa tí, čo súkromný majetok nepovažujú za oprávnený. Popri pudu sebazachovania a zachovania, udržania plemena, najsilnejší je pud súkromného majetku. Bez práva na súkromný majetok nemalo by smyslu úsilie o väčšiu zručnosť, väčšia usilovnosť a sporivosť; a naopak, súkromný majetok je stálym pobádaním ku práci a podmienkou každého vývoja.

Takzvaný spoločný majetok alebo komunizmus môže byť len pod dvoma podmienkami: a) ak jeho prívrženci dobrovoľne sa zrieknu svojho súkromného majetku; b) keď sú bez výnimky nábožní, statoční, nesebeckí, výborné charaktery, praví anjeli. Takýto spoločný majetok je dnes aj pri prísnych rehoľách a týmto podobný mohol byť aj za čias prvých kresťanov, kedy zámožnejší čiastku svojho dôchodku dobrovoľne složili do rúk Cirkvi pre chudobných.

46. Kto hreší proti VII. prikázaniu?

Kto iného neprávom poškodí.

Neoprávneným poškodením iného je: krádež, lúpež, sprenevera, podvod, Úžera, priekupníctvo, podržanie nájdenej alebo požičanej veci, nesvedomité robenie dlžôb, nezaplatenie dlžoby, hazardné hry, poškodenie cudzieho majetku (inštrumentov, strojov), obecného majetku (vo

---

verejných záhradách, lesoch, parkoch, roliach, poškodenie lavíc, stromov, ničenie užitočného vtáctva), odopretie spravodlivej mzdy («do neba volajúci hriech»), opustenie prijatej práce, falšovanie dokladov, falšovanie potravných článkov, zahálka, lenivosť, vyhábanie sa práci, otálanie, »kradnutie dňa« (napríklad keď učeň školské prednášky zamešká, alebo na ne určený čas pretúla). Sem patrí aj hriech toho rodiča, ktorý sa neusiluje podľa možnosti zarábať svojej rodine chlieb, a hriech bohatého, keď zo svojho nadbytku neudelí hladujúcim.

Zlodej potajomky vezme majetok druhého, lupič násilím. Istým svätokrádežným druhom lúpeže je samovoľné, vlastne násilné vliatie cirkevného majetku do majetku štátu.

Podvodom hreší ten, kto nevedomosť iného zneužije na jeho poškodenie a na vlastný osoh. (Napr. keď niekto predá za vyznačenú cenu neprímeraný tovar, ako margarín za maslo, falšovanie potravín, platenie falošnými peniazmi, používanie falošnej váhy alebo miery, na dobytčom trhu zatajenie chyby dobytky.) Aj sám chráň sa od podvodníkov. (Do reči daj sa len so známymi agentmi!) Defraudant sverené mu peniaze odcudzí alebo premárni.

Nájdenú vec treba vrátiť jej majiteľovi, a ak je ten neznámy, tak polícii. (Na odmenu však môže počítať, kto nájdenú vec odovzdá!) S hriechom zlodeja totožný je hriech priekupníka, ktorý ukradnutú, spreneverenú alebo nájdenú vec kúpi, hoci pozná jej hriešny pôvod. Úžerou hreší ten, kto za pôžičku žiada vyššie úroky, ako je dovolené. (Úroky môžu byť peniaze, obilie, tovar, potraviny alebo služba.)

Bez mimoriadne vážnej príčiny chráň sa od robenia dlžôb; dlžník nie je neodvislým človekom. A skúsenosť učí, že kto raz začne robiť dlhy, ten čo raz tým hlbšie padá do nich. Keď len môžeš, nikdy nekupuj na splátky! Radšej si ušetri potrebnú sumu a potom si kúp žiadanú vec. Takto vždy lepšie pochodíš! Ale ak máš dlhy, tieto na základe ujednania presne, svedomite splácaj.

Podobne chráň sa kartárskej vášne! Mierna, čiste zábavná hra v karty sama o sebe je síce nevinnou zábavou, ale stane sa hriechom, ak niekto hrá aj mimo svojho voľného času, alebo keď hrá o veľké čiastky, alebo ak niekto pozoruje na sebe, že kartárstvo začína v ňom vyrastať vo vašen. »Od vášnivého kartára vystane všetko!«

47. Čo máme robiť, keď máme u seba cudzí majetok, alebo keď sme inému škodu spôsobili?

Cudzí majetok musíme vrátiť a spôsobenú škodu nahradiť.

Ak cudziu vec nevrátime, alebo spôsobenú škodu nenahradíme, Boh nám neodpustí hriech. Ak spôsobenú škodu nemôžeme nahradiť, pýtajme si radu od duchovného otca. Odcudzenú vec môžeme vrátiť aj potajomky alebo prostredníctvom duchovného otca, ktorý naše meno nemôže prezradiť. Keď poškodený už umrel, cudziu vec vráťme jeho dedičovi; ak dediča nemá, obráťme to na svätý cieľ. (Kostol, chudobní.) »Na cudzej veci niet požehnania.«

VIII. BOŽIE PRIKÁZANIE.

„Nesvedč krivo proti bližnému svojmu!“

48. Čo žiada Boh v VIII. prikázaní?

Pravdomluvnosť.

Pravdomluvnosť je jedným zo základných pilierov a hlavnou podmienkou spolunažívania a obcovania ľudskej spoločnosti, pravdy a vysluhovania pravdy. Tento základný pilier chráni VIII. prikázanie Božie.

Boh v VIII. prikázaní chráni spolu aj česť. Česť toľko znamená, že iní dobrú mienku majú o našom charaktere a že nás teda »ctia«. Česť je preto dôležitá, lebo je najlepším odporúčajúcim listom v živote. Bez nej sotva sa vieme v živote umiestiť a uplatniť.

49. Hlavne čo sa protiví pravdomluvnosti?

Lož, nactiutrhánie a falošné svedectvo.

Luháť znamená toľko, ako úmyselne nepravdu povedať, aby sme iného uviedli do omylu. Luhár zneužíva dar Boží a dôveru iných. Lož je zbraňou slabých a zbabelých. Aj pretváarka a farizejstvo počíta sa za lož. (Pri ženách líčenie tváre, farbenie úst.)

Nactiutrhánie je taká lož, ktorou na iného uvarujeme hriech, alebo jeho vinu zväčšujeme.

Od nactiutrhania rôzni sa takzvané ohováranie. Ohováraním hreší ten, kto chybu svojho bližného bez príčiny vyjaví. Ohovárač teda hovorí pravdu (nelúha) a jednako hreší, lebo škodí cti svojho bližného (azda mu spôsobí bôľ, uvalí naň hanbu,

alebo možno aj hmotnú škodu má z toho). Chyby svojho bližného len z vážnej príčiny možno oznámiť iným, napr. súdu, rodičom, ak tým predídeme nejakému nebezpečenstvu.

Svojho spolubližného bez dostatočnej príčiny nesmieme ani upodozrievať.

Ťažkým hriechom proti pravdomluvnosti je falošné svedčenie pred súdom a falošné obžalovanie. Oboje sú ťažkým hriechom nielen proti cti a pravde, ale aj proti všeobecnému dobru. Najhriešnejším prípadom falošného svedectva a obžalovania je falošná prísaha pred súdom. Toto je jedným z najťažších hriechov.

50. Čo má robiť ten, kto nactiutŕhaním alebo falošným svedectvom (obžalobou) zhrešil proti iným?

Nactiutŕhanie, alebo falošné svedectvo musí odvolať a zavinenú škodu nahradiť.

Kto svojho spolubližného ohovoril, nech sa usiluje dodatočne ospravedlniť ho, jeho česť očistiť a nech sa zaňho modlí.

Ak sme niekoho urazili, musíme od neho pýtať odpustenie. A zasa urazená stránka povinná je odpustiť, ak sa presvedčila o dobrom úmysle odprosujúceho.

IX. A X. BOŽIE PRIKÁZANIE.

„Nežiadaj si manželku bližného svojho!“

„Ani netúž po majetku bližného svojho, ani po ničom, čo jeho je!“

51. Čo žiada Boh v IX. a X. prikázaní?

Čistotu našich myšlienok a žiadostí.

Zlá myšlienka, žiadosť, cit je totižto prameňom, semienkom, hniezdom a východným bodom hriechu.

Dnešná lekárska veda chráni nás od malých pôvodcov chorôb (baktérium). Boh v IX. a X. prikázaní už od tisícročí chráni ľudí od zhubných baktérií duše, od zlých myšlienok a žiadostí a od všetkého, čo tieto baktérie duše rozširuje. Pod týmto titulom zakázané je čítať zlé knihy a noviny (cirkevný index), pozeranie necudných obrazov, navštevovanie plytkých divadelných a kinových predstavení. Lebo toto všetko môže vzbudiť v nás zlé myšlienky, city a podráždenia. Z tohto ohľadu zakázaný je aj neslušný tanec.

Prirodzene, len úmyselná myšlienka, žiadosť a podráždenosť je hriechom, alebo pri ktorej úmyselne sotrvávame. Kým nás takáto myšlienka alebo žiadosť zlostí, alebo je proti našej vôli, nie je hriechom! S nečistou alebo hriešnou myšlienkou zrob tak, ako s muchou, ktorá ti sadla na tvár: toľko ráz ju zažeň, koľko ráz na teba slietne.

Hniezdami duševných baktérií, pareniskom hriechu, sú nezriadená túžba po súdení sa, namyslenosť, nespokojnosť, závisť, lakomstvo, hnev atď.

Závistlivý chudne z toho, z čoho iný tučnie. Hnev je len vtedy hriešny, keď vychádza z nelásky alebo z našej urazenej pýchy. Ale spravodlivým a oprávneným je hnev, ak pramení z lásky k Bohu. Takýmto bol hnev Mojžišov, keď videl, že Židia namiesto Boha klaňajú sa zlatému teľaťu, alebo hnev Pána Ježiša, keď vyhnal kupcov z chrámu. Ale aj v oprávnenom hneve musíme zachovať mieru, aby nás nestrhol k hriechu.

HLAVNÉ PRIKÁZANIE LÁSKY.

52. Ktoré je to prikázanie, čo v sebe obsahuje všetky iné prikázania Božie?

Hlavné prikázanie lásky, ktoré znie takto: »Milovať budeš Pána Boha svojho z celého svojho srdca a z celej svojej duše a zo všetkej svojej sily. Milovať budeš bližného svojho, ako seba samého!« (Marek 12, 30-31.)

»To je prvé prikázanie. Nad tieto iného väčšieho prikázania niet.« (Marek 12, 29—31.) V tomto hlavnom prikázaní lásky reč je o trojakej láske: o láske k Bohu, k sebe a bližnému. O dvoch posledne menovaných sme už hovorili v V. prikázaní. Ale aj ináčej, prameňom, základom a podmienkou lásky k sebe a k bližnému je láska k Bohu. (Ján 1, 4, 20.) Toto nielenže obsahuje v sebe všetky ostatné prikázania, ale je aj najdokonalejšou a najúčinnějšíou pohnútkou k plneniu všetkých ostatných prikázaní!

Je aj taká láska k Bohu, ktorá sa prejavuje pocitom. Kto takto miluje Boha, ten môže sa tešiť,

---

---

ale nie toto je hlavné. Hlavné je, aby Boha v jeho hodnote miloval, totižto, aby Boha hodnotil väčšími, aby Boha viacej ctil a za svätejšieho držal ako všetko iné.

Zdravý rozum hovorí, že toho sa patrí a aj mám milovať toho, kto je dobrý, pravdivý, krásny, kto aj mňa miluje, komu som za mnoho povďačný, kto mne preukázal dobro.

A veru, všetko toto mnohé dobro, šľachetné, láskyhodné vlastnosti v nikom nie sú v takom veľkom stupni a bohaté, ako v Bohu. On je najlepší a najdokonalejší duch. On je prameňom všetkého nášho dobra, pozemského blahobytu a našej budúcej blaženosti.

Boh je najnekonečnejšou krásou. Život dávajúca prasila, radosti dávajúca večná jar. Od neho bije každý život, od neho je krv teplá, od neho je zvučná príroda, z jeho dobroty vlní sa pšenica, spieva Žalm, trblieta hviezda, zafarbí sa kalíšok kveta. Od neho pochádza materinská láska, radosť dieťaťa, blaženosť snúbenca, vernosť priateľa, vznášanie sa básnika na perutiach vzletnosti, spev škovránka, vôňa kvetov, sladkosť medu, sila vína, šťavnatosť zeleniny, bolesť očisťujúce, zošľachťujúce slzy.

Nekonečná krása, dokonalosť Boha v prirovnaní s blaženosťou, všetka krása, radosť, pôžitok a blaženosť tejto zeme a pozemského života je taká, ako nekonečné množstvo vôd mora v porovnaní s tými niekoľkými kvapkami, ktoré z neho dieťa svojim maľučkým vedierkom načrie. Lebo dobré, krásne, príjemné a oblažujúce, čo si len videl, počul alebo cítil, tomu všetkému prameňom, morom je Boh, ktorý je v ňom v nekonečnom stupni a miere. »Nikto nemá väčšiu lásku, ako ten, čo svoj život dá.«

(Sv. Ján.) A veru, »Boh tak miloval svet, že svojho jednorodeného syna dal zaň, aby každý, kto verí v ňom, nezahynul, ale mal život večný.« Ježiš, len aby nás oslobodil od hriechu a večného zatratenia, stal sa človekom, trpel a umrel za nás, hoci neboli sme toho hodní; stal sa nám priateľom, bratom, snúbencom, Vykupiteľom, Spasiteľom, ba naveky stal sa pokrmom našej duše, zálohou našej večnej slávy. A toto všetko len preto, že Boh si zaumienil, že nás na večné veky učiní blaženými. Avšak láska oproti Bohu je nielen poznanie a cit, ale predovšetkým oddaná, obetavá láska. Preto poznávacou známkou lásky k Bohu je plnenie vôle Božej, nasledovanie prikázaní: »Kto moje prikázania pozná a zachová ich, ten ma miluje.« (Ján 14, 21.) Kto Boha miluje, ten horí túžbou, aby ho aj iní milovali: oduševňuje sa, bojuje a apoštoluje, aby sa Ježišovo kráľovstvo šírilo; s radosťou počúva a rozpráva o Bohu. (Kázne, náboženské knihy, katolícka tlač.)

Boha milujúcu dušu bolí hriech, urazenie Boha, či sa toho dopustí už sama, alebo iný; keď sa toho dopustí sama, hneď to oľutuje, zoškliví si to a napraví.

Pravá láska oproti Bohu nestrpí jemu sa protiviacu lásku a tak nikoho neslobodno milovať väčšmi ako Boha. »Kto väčšmi miluje svojho otca, alebo matku, ako mňa, nie je mňa hodný; a kto svojho syna alebo dcéru miluje väčšmi ako mňa, nie je mňa hodný! — povedal Pán Ježiš. (Mat. 11, 37.)

Milovanie Boha je najväčším šťastím a najväčšou blaženosťou. »Boh je láska, a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh v ňom.« (I. Ján 4, 16.) »Nuž a vieme, že tým, ktorí milujú Boha, všetko dopomáha k dobrému« (Rim. 8, 28) a »Ani oko nevidelo, ani

ucho nepočulo, ani do srdca ľudského nevstúpilo, čo Boh prihotovil tým, ktorí ho milujú.« (I. Kor. 2, 9.)

Ale nezabúdajme, že láska k Bohu je milosťou (Rim. 5, 5), ktorú často musíme prosiť vrúcnou modlitbou a môžeme rozmnožovať častým prijatím sv. sviatostí (sv. prijímanie)!

SVEDOMIE A SLOBODNÁ VÔĽA.

53. Okrem prikázaní ešte z čoho poznáme vôľu Božiu?

Z hlasu svojho svedomia.

Svedomie nám pošepne, či sme konali podľa vôle Božej alebo nie. Svedomie nás pred skutkom povzbudzuje k dobrému a varuje od hriechu. A po skutku dobrým pocitom naplní duše, keď sme dobre činili, a zase obviňuje nás, trápi, hryzie, znepokojuje a ustrašuje, keď sme spáchali hriech. (»Výčitky svedomia.«) »Svedomie je našepkávačom životného javiska!« V živote len dve rany poznám: výčitky svedomia a chorobu.« (Tolstoj.)

Povinní sme vždy nasledovať slovo svojho svedomia. Toho, kto vždy verne sleduje slovo svojho svedomia, menujeme svedomitým, a toho, kto koná proti svojmu svedomiu, nesvedomitým. Nesvedomitý človek v mravnom ohľade klesá čo raz väčšmi, niekedy až do zatvrdlosti. (Príklad Judášov.)

Svedomie v jednotlivcovi možno zjemňovať alebo otupovať. Svedomie sa zjemňuje pravidelným nasledovaním jeho slova, počúvaním slova Božieho, každodenným spytovaním svedomia, častejšou sv. spoveďou a sv. prijímaním, čítaním náboženských

kníh a rozjímaním. Otupuje sa častejším spáchaním hriechu, zlým príkladom, nemravným čítaním a podobnými.

Citlivé, jemné svedomie podobné je jemnému hudobnému sluchu alebo jemnej (precíznej) vážke. Ako tamten bolestne pocíti i najmenší alebo najtichší falošný tón, alebo táto zasa vykývne sa aj na tú najnepatrnejšiu váhu, tak aj jemné svedomie vycíti hriešnosť alebo správnosť skutku i najmenšieho významu. A zasa tupé alebo široké svedomie podobá sa vozovej (mostovej) váhe; ako táto len pri ťažkých predmetoch účinkuje, tak aj široké svedomie pohne sa len pri veľkých hriechoch, menšie ani nepocíti.

Naše svedomie je spolu aj rozhodujúcim dôkazom pri našej dobrej vôli, ači pri tom, že bez prinútenia (vnútorného a vonkajšieho) môžeme si voliť medzi rozličnými skutkami, napr. medzi dobrým a zlým, medzi postením a jedením, medzi účasťou a neúčasťou na službách Božích. Inak výčitky svedomia nemaly by podkladu a vysvetlenia ako ani blažený pocit čistého svedomia.

Nájde sa síce niekoľko »mudrcov«, ktorí popierajú slobodnú vôľu, ale týchto nemusíme brať vážne. Za isté môžeme totižto brať, že keby ich poškodili alebo im ublížili, oni by boli prví, ktorí by žiadali zadosťučinenie, ktorí by nadávali vinníkovi a preklínali ho, hoci podľa ich teórie mali by vinníka ospravedlniť ako takého, ktorý nie je zodpovedný za svoj čin, lebo nemajúc slobodnej vôle, konal z prinútenia.

Ináčeť slobodu vôle najlepšie dokazuje zdravý rozum a sebavedomie človeka. Aj celé naše spoločenské zriadenie vystavené je na slobode vôle. Bez slobodnej vôle nemá smyslu súdnictvo, väzenie,

---

výchova, požadovanie poslušnosti a pocit zodpovednosti. Len si predstavme, aký následok by to malo, keby sme do praktického života previedli mylný názor, že niet slobodnej vôle, teda že nikto nie je zodpovedný za svoje skutky.

Sú okolnosti, ktoré viac-menej vplývajú na našu vôľu; napr. dedičnosť, vášeň, prirodzená náklonnosť, výchova, životné okolnosti atď. Ale nech tieto vplyvy doliehajú na nás hociakou váhou, len vtedy nás môžu zdolať, keď naša vôľa dobrovoľne uvoľní uzdu. Oproti týmto vplyvom sme tak, ako lodník oproti vetru, prúdu a vlnám. Dotedy, kým lodník drží v ruke kormidlo, loď bude sledovať smer, ktorý volí lodník. Práve tak, keď aj tisícoraké vplyvy zasiahnu našu dušu, naša vôľa má schopnosť a možnosť aj medzi vlnobitím týchto vplyvov voliť si smer a ním kráčať.

HRIECH.

54. Kto pácha hriech?

Kto vedome a chcejúc neposlúcha Božie prikázania.

K vzniku hriechu potrebné sú tieto tri podmienky: a) Aby sme Božie prikázanie prestúpili. b) V čase prestúpenia musíme vedieť, že konáme proti Božiemu prikázaniu. c) Chceme hriech.

Kto (bez svojej viny!) nevie, že jeho skutok naráža na prikázanie Božie, alebo nevykonal ho úmyselne, ten ani nezhrášil. Kto napr. dobromyseľne kúpil ukradnutú vec alebo v piatok jedol mäso v tom presvedčení, že je štvrtok, nehreší. Starokresťanov násilím zavliekli pred modly a stlačili ich na koléná; vedeli, čo robia, a jednako nespáchali hriech, lebo

nekleňali sa zo svojej vôle.

Hriech môžeme spáchať myšlienkou (napr. pýcha), žiadosťou (napr. pomsta), slovom (napr. zlorečenie), skutkom (napr. krádež), alebo zanedbávaním povinností (napr. svoju prácu zanedbávame, alebo v nedeľu omšu sv. vymeškáme).

Hriech spácha aj ten, kto je príčinou prestúpenia príkazu Božieho, i keď to nemal v úmysle, ale následky svojho skutku nejakým spôsobom predvídal. (Hriešna nedbanlivosť, ľahkomyselnosť.) Napr. keď murár povrchno spraví lešenie a on sám alebo jeho druh spadne s neho; alebo keď niekto v blízkosti benzínovej nádrže fajčí, od čoho nádrž vybuchne. V týchto prípadoch nebezpečenstva, teda pri požiari ten, čo nakládol ohňa, pri lešení murár, pri explózii fajčiara je vinný, hoci ani jeden z nich nechcel zlo, ale mohol ho predvídať.

Práve tak hriech spácha ten, kto je zapríčiniteľom alebo pripravovateľom hriechu iného. Napr. kto svojho priateľa našťve na zlorečenie, odhovorí od kostola, svedie na hriech, pohorší atď. (Spolupáchateľ.)

55. Ohľadom ťažkosti koľkoraký je hriech?

Dvojaký: smrteľný a všedný!

Smrteľný hriech spácha ten, kto v dôležitej (veľkej) veci úmyselne prestúpi prikázanie Božie.

Všedný hriech spácha ten, kto v menšej veci alebo nie celkom úmyselne prekročí Božie prikázanie. Napr. odcudzí nepatrnú vec; v piatok zje len malý kúsok mäsa; zo žartu luhá, ale tým iného

---

nepoškodí; alebo zhreší síce vo veľkej veci, ale v takom stave (napr. v polospánku, v horúčke), kedy je len napolo pánom svojej vôle.

Hriech, hlavne však smrteľný hriech, je vzbúrenie sa proti Bohu, je urazenie nášho najvyššieho Pána a podlý nevďak oproti jeho nevysloviteľným dobrám. »Ak chceš vedieť, čo je hriech, pohliadni na kríž, na Ježiša, trápiaceho sa v smrteľných bôľoch. Hriech ho pribil na kríž.«

Hriech vznikne obyčajne takto: Najprv nám napadne zlá myšlienka. Zdržiavajúc sa pri tejto, začne pracovať predstavivosť. Táto okrášli hriech, jeho zlé následky zakrýva a predstavuje nám len dočasné dobrá, chodiace spolu s hriechom, a to hodne zväčšene. (Ako kinové svetlo na plátne premietaný obraz.) Takto predstava hriech robí žiaducným, čiže zrodí sa zlá žiadosť. Táto prípadne vyvolá aj telesné podráždenie a keď proti tomuto vytrvanlive nebojujeme, skôr-neskôr uzrie v skutok. Preto, ako sme to už pri VI., IX. a X. prikázaní podotkli, boj oproti hriechu treba započatť už pri myšlienke, aby neuzrela v žiadosť, podráždenosť a hriech.

56. Ktoré sú strašné následky smrteľného hriechu?

a) smrteľným hriechom stratíme posväcujúcu milosť a nebo;

b) svoláme na seba dočasný a večný trest.

Smrteľný hriech, ako už jeho pomenovanie ukazuje, vyhasí milostivý život našej duše, olúpi ju o jej nadprirodzenú krásu, oberie ju o všetky dosiaľ získané zásluhy, ako aj o právo na večné spasenie a uvrhne nás do večného zatratenia, ak sa včas

nespamätáme a neobrátime. — Preto hriech je najväčším zlom na tomto svete.

Keď rastlinu opatrujeme v protive s jej životnými zákonmi, napr. odnímame od nej slnečné svetlo alebo vodu, určite zahynie. Keď zviera chováme v protive s jeho životnými zákonmi, napr. keď rožnému statku dáme len mäsité krmivo, alebo keď rybu držíme len na suchu, iste odhynie, skape. Čo robíme, keď plávame? Pridržiavame sa zákonov vody. Keď sa proti nim previníme, zatopíme sa.

A hriech je postavenie sa proti zákonom, ustáleným nám Bohom. Boh nám tieto zákony dal v náš prospech. Ale keď tieto zákony porušíme, následok toho môže byť tiež len záhuba, skaza, duševná smrť a zatratenie. Preto hriech, ako prestúpenie zákona, už svojou prirodzenosťou je zhubnosťou a duševnou samovraždou.

Smrteľný hriech aj z čiste pozemského ohľadu je vždy ťažkým sklamaním. Príkladom na to je nám hriech mánotratného syna a Judáša. »Hriech je zlým obchodom, na ktorý vždycky doplatíme, lebo výdavok je vždy väčší ako príjem.« Všedný hriech síce nevyhasí, ale oslabuje v nás milostivý život. Smrteľný hriech môžeme prirovnať aj k smrteľnému zraneniu, kým všedný hriech k zraneniu ľahšiemu. Menší hriech preto menujeme všedným hriechom, lebo aj bez sv. spovedi, teda ľahšie môžeme získať jeho odpustenie ľútosťou, dobrým skutkom, trpezlivým znášaním utrpenia atď.

Ale preto chráňme sa aj od všedných hriechov, lebo aj týmito urazíme svojho Boha, tieto pomaly vedú k väčším hriechom a prinášajú nám dočasný trest (tu na zemi alebo v očistci).

Časté spáchanie niektorého hriechu môže sa zvrhnúť v hriešny zvyk a hriešnu vášeň. (Napr.

častejšie nemierne požívanie liehovín a opilstvo.) Hriešny zvyk môže ľahko zrobiť z človeka zatvrdilca alebo nenapraviteľníka. Takýto sa ťažko obráti, alebo i keď sa polepší, ľahko upadne znovu do hriechu, lebo aj po svojom obrátení sa silne pociťuje veľké pokušenie hriešneho zvyku alebo vášne.

POKUŠENIE.

57. Čo nás navádza (pokúša) na hriech?

- a) Naša na zlé náklonná povaha;
- b) naši bližní;
- c) zlý duch.

Pokušenie nie je iné, ako ponúkanie sa príležitosti ku hriechu, svádzanie, dráždenie ku hriechu, vzbúdzanie hriešnej myšlienky alebo predstavovanie zlého v peknom svetle. Práve pre náklonnosť našej prirodzenosti ku zlému, pokušením pre nás môže byť nejaká myšlienka, pocit, zjav, epizódka, hlas, obraz, udalosť atď. Naši bližní môžu nás pokúšať nielen bezprostredne, ale aj prostredníctvom napr. novín, kníh, obrazov atď. Pokúšať nás môže aj zlý duch, o čom svedčia mnohé miesta Pisma sv.

Boh dopustí na nás pokušenie, a to z týchto príčin: a) pokušenie nám ukáže, akí sme biedni a nakoľko sme odkázaní na pomáhajúcu milosť Božiu; b) bez pokušenia dobro by nás nestálo nijaký boj a tak pred Bohom nemalo by ono ani cennej zásluhy. Keby sme sa mohli spýtať oslávencov nebies, či dostatočne tešia sa z pokušení svojho pozemského života, s radosťou by nám potvrdili, že áno, lebo promôženie pokušenia im dopomohlo do

večnej slávy.

58. Ako môžeme premôcť pokušenie?

Keď sa modlíme a hneď na začiatku mu odporujeme.

»Bedlite a modlite sa, aby ste neupadli do pokušenia!« (Marek 14, 38.) V pokušení veľmi užitočná je táto modlitba: »Musím zomrieť, ale neviem kedy. Ale to dobre viem, že keď umriem v smrteľnom hriechu, tak naveky budem zatratený.« »Ježišu, pomôž!« Alebo: »Nech zhynie hriech, nech žije Ježiš!« Proti pokušeniu musíme sa postaviť nielen hneď, ale aj s rozhodnosťou. Kto začne s pokušením vyjednávať, ten sa už vopred zriekol víťazstva. Silná duša nech je oproti pokušeniu taká, ako dobrá loď: túto morská voda obkľučuje, objíma, olizuje, dráždi ju, peny hádže o ňu, vlny snuje na jej počesť, ale do jej vnútra sa nedostane. A práve tým panuje loď nad vodou, ba prinúti ju, aby ju nosila a dopomohla jej k cieľu; ale keď sa voda dostane do jej vnútra, voda stáva sa pánom nad ňou a loď sa potopí.

Čím dlhšie trvá pokušenie, tým je jasnejšie, že s ním nesúhlasíme; lebo nepriateľ nedobýva ďalej hrad, ktorého sa už zmocnil. »Kým duša bojuje, nemožno ju pokladať za premoženú!« (Sv. František Salezsky.)

Stálym sebazapieraním (viď poznámky pri VI. prikázaní) a častým prijímaním sv. sviatostí už vopred bránime sa proti pokušeniu! Premoženie pokušení dáva našej duši novšiu silu a rozmnožuje naše zásluhy a nebeskú odmenu.

CTNOSŤ A DOKONALOSŤ.

59. Či je dosť, keď sa usilujeme len vyhnúť hriechu?

Nie je dosť, lebo máme sa usilovať o to, aby sme boli čo raz lepší.

Pán Ježiš hovorí: »Dobrý strom nemôže niesť zlého ovocia, ani zlý strom nemôže niesť dobrého ovocia. Každý strom, ktorý nenesie dobré ovocie, bude vyťatý a na oheň hodený.« (Mat. 7. 18—19.)

Náš mravný život je podobný letu vtáka. Keď vták neletí hore, padá dolu; na jednom mieste sotva vie ostať. Ktorý človek neusiluje sa o to, aby čo raz bol lepší, ten začne stále upadať. Na dobrej ceste vedú nás napred a napomáhajú nás v dobrých skutkoch, presnom plnení povinnosti nášho povolania: vzbudenie dobrého úmyslu, časté prijímanie sv. sviatostí, čítanie kníh a časopisov katolíckeho smeru, myslenie na Božiu prítomnosť, príležitostné zúčastnenie sa na duchovných cvičeniach a ľudových misiách a vernosť aj v malých veciach.

Naše dobré skutky sú tie skutky, ktoré sa ľubia Bohu, napr. zachovávanie jeho prikázaní, modlitba, pôst, udeľovanie almužny atď.

Dobrý úmysel je to rozhodnutie, že svoju prácu a dobré skutky chceme vykonať na slávu Božiu a kvôli Bohu. »Či teda jete a či pijete, a či čokoľvek iného činíte, všetko na slávu Božiu čiňte!« (I. Kor. 10, 31.)

Dobrý úmysel stupňuje cenu nášho skutku a tak aj našu nebeskú odmenu. Istý krajčír na svojej smrteľnej posteli vyžiadal si svoju ihlu, vzal ju do ruky a zvolal: »V tomto je celá moja nádej, že ma

Boh odmení, lebo pri svojom remese každý steh vykonal som na slávu Božiu.«

60. Za ktoré z našich dobrých skutkov môžeme dostať odmenu na druhom svete?

Len za tie, ktoré vykonáme v stave posväcujúcej milosti.

»Ako ratolesť nemôže donášať ovocie sama od seba, ak len neostane na viniči, tak ani vy, ak len neostanete vo mne.« (Slová Pána Ježiša: Ján 15, 4-5.)

Za dobré skutky, vykonané v stave smrteľného hriechu, môžeme dostať len milosť obrátenia sa alebo môžeme si nimi získať iné pozemské dobrá. (Např. pozemský blahobyť, oslobodenie sa od nejakého nebezpečenstva atď.)

Týmto možno vysvetliť nápadné pozemské šťastie mnohých zlých ľudí. Totižto aj zlí ľudia vykonávajú kde-tu niečo dobrého. Nekonečne spravodlivý Boh aj toto malé dobro chce odmeniť. Na druhom svete to nemôže zrobiť, lebo veď zlý dostane sa do pekla, kde odmena nemá miesta. Preto ich odmení tu na zemi. Tak robí s ním, ako súd s odsúdencom na smrť: pred popravou každú jeho žiadosť splnia. Aj Boh dožičí veľkému hriešnikovi aspoň pozemskú odmenu pred zatratením.

61. O kom hovoríme, že je ctnostný?

Kto je vždy ochotný dobre činiť.

Aj na dobro si treba zvyknúť; keď sme si naň zvykli, stane sa našou druhou prirodzenosťou. Toto

zvyknutie si dobra a z neho vyplývajúcu ochotu na činenie dobra menujeme ctnosťou.

Dnes hlavne tieto ctnosti sú nám potrebné:

a) Kresťanská odvaha, ktorá pozostáva v tom, že svoje katolícke presvedčenie všade, keď treba aj hlasne a demonštratívne vyznávame a v súkromnom i verejnom živote žiadame uplatňovanie katolíckych zásad. Pritom budme pripravení aj trpieť za Boha a za pravdu: »Blahoslavení, ktorí trpia prenasledovanie pre spravodlivosť, lebo ich je kráľovstvo nebeské. Blahoslavení ste, keď vám budú zlorečiť a keď vás budú prenasledovať a falošne budú na vás hovoriť všetko zlé pre mňa. Radujte sa a plesajte, lebo vaša mzda je hojná v nebesách.« (Mat. 5, 10—12.)

b) Horlivosť, ktorou usilujeme sa aj iných získať pre Krista a pre spravodlivú vec. (Actio catholica — katolícka akcia!) Apoštolujme!

c) Katolícke súručenstvo.

d) Šetrenie.

e) Spokojnosť.

f) Disciplinovanosť. Napr. v katolíckych spolkoch alebo cirkevných obciach nech nechce každý zastávať vedúce miesta, ale nech svedomite plní ustálenú mu úlohu.

g) Pokora, ači spravodlivá a správna mienka o samom sebe; sám od seba som slabý, biedny, ale s Bohom schopný som na všetko. »Milosťou Božou som, čo som.« (I. Kor. 15, 10.)

h) Priemyselnú a obchodnú spoľahlivosť i statočnosť. Bez týchto dvoch ctností priemyselník (remeselník) a obchodník nemôže sa uplatniť, iní ho utlačia.

Sem spadajú zvláštne ctnosti remeselníkov a

obchodníkov. Tak: spoľahlivosť v slove, v tovare, jeho práci a sľube. Remeselník a obchodník nech je oproti zákazníkom vždy veľmi milý, trpezlivý, pozorný, zdvorilý, úslužný. Remeselník a obchodník nech nechce z veľkého zisku naraz zbohatnúť. Jeho zásadou nech je: »Radšej, s malým ziskom zaistiť si veľký a stály počet odberateľov.« Ak pracujeme na veľké percentá, väčší zisk bude len dočasný, zdanlivý, lebo čoskoro nás jeden za druhým opustia naši zákazníci a odberatelia. Statočná práca, obsluha a tovar nepotrebujú reklamu; možno, že za čas zriedka prídu kupujúci, ale ani dub nenarastie za niekoľko dní. Aj tu platí príslovie: »Pomaly ďalej zájdeš!«

i) Napokon k múdrosti nás všetkých patrí a jednou z nekonečných milostí Boha je: trpezlivé znášanie utrpení.

1. Trápenie môže byť trestom za naše hriechy.

2. Trápenie otužuje našu vôľu, očistí našu dušu, činí nás pokornými a učí nás na sebazpoznanie.

3. Utrpenie odvedie naše žiadosti od tohto plačlivého údolia a obráti ich k lepšej, večnej vlasti, kde niet bolesti a utrpenia.

4. Utrpenie mnohé neverné duše privedie späť k Bohu. (Márnotrpný syn, sv. Ignác z Loyoly).

5. Utrpenie nás vykoľají, vytriezvi z tej detskej pohodlnej a nebezpečnej predstavy o božstve, akoby Boh bol len dobrotivý, láskavý, všetko trpiaci a odpúšťajúci duch. Práve utrpenie nás učí, prebudí a strasie na to, že Boh vie byť aj tvrdý, prísny, strašný a neúprosný, ktorý sa nielen stará o nás, ale vie nás brať aj na zodpovednosť, trestať, udrieť a odplatiť, keď sme

mu nie poslušní.

6. Utrpenie je príležitosťou k získaniu zásluh.

7. Utrpenie činí nás podobnými Kristovi.

8. Ale utrpenie po vypočítaných prednostiach jednako len ostáva hlbokým tajomstvom, úplný cieľ, ktorého tu na zemi nemôžeme pochopiť. Cirkev sv. v Smrtnú nedeľu (kedy sa započne čas pamiatky Kristovho utrpenia) zakryje kríž na znamenie toho, že aj Kristov kríž, utrpenie, bolo hlbokým, skrytým tajomstvom. Len vo Veľký piatok, v deň Kristovej smrti, odhalí kríž, vtedy sa stalo zjavným, že svojou smrťou na kríži vykúpil svet.

Aj náš kríž zahaľuje sa do tajomstva, keď dopadá na naše ramená a len po svojej smrti pochopíme a pocítíme jeho požehnanie a hodnotu. Vtedy bude odhalený náš kríž. Ale aj do tých čias modlime sa s Pánom Ježišom: »Buď vôľa tvoja!«

62. Najviacej koho príklad máme nasledovať, aby sa náš život ľúbil Bohu?

Príklad Pána Ježiša Krista.

»Učte sa odo mňa!« a »Keď chceš byť dokonalý, príď a nasleduj ma!« (Mat. 19, 21.)

Aj život svätých, najmä život našich patrónov a patrónov nášho povolania môže nám byť spasiteľným príkladom. Aj my sami v každom životnom povolaní, v každom odvetví života budme svätí!

Tí, čo cítia v sebe povolanie na rehoľnícke povolanie a túžia po väčšej dokonalosti, nech toto dôležité povolanie neudusia vo svojej duši, ale nech si vyžiadajú radu od svojho spovedníka duševného pastiera (katechéta) a nech sa modlia o

dar milosti Božej, ktorá ich osvieti a upraví na cestu. Rehoľníci sa sľubom zaväzujú k ustavičnej svätej poslušnosti, čistote a chudobe.

Drahý priateľu, nech riadky tejto knižočky slúžia na slávu Božiu a v prospech tvojej duše!

Obsah

NAJHLAVNEJŠIE PRAVIDLO NÁŠHO ŽIVOTA.....	5
I. BOŽIE PRIKÁZANIE.	11
II. BOŽIE PRIKÁZANIE.	22
III. BOŽIE PRIKÁZANIE.	26
IV. BOŽIE PRIKÁZANIE.	34
V. BOŽIE PRIKÁZANIE.	47
VI. BOŽIE PRIKÁZANIE.	58
VII. BOŽIE PRIKÁZANIE.	75
VIII. BOŽIE PRIKÁZANIE.	81
IX. A X. BOŽIE PRIKÁZANIE.....	83
Hlavné prikázanie lásky.....	84
Svedomie a slobodná vôľa.....	87
Hriech.....	89
Pokušenie.	93
Ctnosť a dokonalosť.....	95